

ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
ACADEMIA DE POLIȚIE „Alexandru Ioan Cuza”

TELICEANU Viorel-Gabriel

TEZĂ DE DOCTORAT
(REZUMAT)

DOMENIUL: „Ordine Publică și Siguranță Națională”

Conducător de doctorat:
Profesor universitar doctor

VOICU Costică

- BUCUREȘTI, 2018 -

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
ACADEMIA DE POLIȚIE „Alexandru Ioan Cuza”
Nr..... din.....

Neclasificat
Exemplar nr...

TELICEANU Viorel-Gabriel

TEZĂ DE DOCTORAT
(REZUMAT)

**Tema: TRADIȚIE ȘI MODERNITATE ÎN
PROBAȚIUNEA PROCESUAL PENALĂ**

Conducător de doctorat:
Profesor universitar doctor

VOICU Costică

**Teză elaborată în vederea obținerii titlului de DOCTOR în
domeniul
“Ordine Publică și Siguranță Națională”**

- BUCUREȘTI, 2018 -

CUPRINS

ABREVIERI

INTRODUCERE

CAPITOLUL I ASPECTE GENERALE

- 1.1. Principiile aplicării legii procesual penale
- 1.2. Noțiunea și importanța probelor în procesul penal
- 1.3. Evoluția sistemului probator
- 1.4. Obiectul probațiunii
- 1.5. Sarcina și administrarea probelor

CAPITOLUL II CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND APRECIEREA ȘI NEREGULARITATEA PROBELOR

- 2.1. Valoare probatorie
- 2.2. Aspecte privind validitatea probelor
- 2.3. Administrarea probelor din perspectiva jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

CAPITOLUL III MIJLOACELE DE PROBĂ

- 3.1. Mijloacele de probă și procedeele probatorii
- 3.2. Clasificarea mijloacelor de probă
  - 3.2.1. Declarațiile suspectului sau inculpatului, persoanei vătămate, părții civile, părții responsabile civilmente și ale martorilor
  - 3.2.2. Înscrișuri, rapoarte de expertiză sau de constatare, procese-verbale, fotografii, mijloace materiale de probă, alte mijloace de probă
- 3.3. Specificitatea probațiunii în raport de categoria de infracțiuni cercetate
  - 3.3.1. Probațiunea în cazul infracțiunilor judiciare
  - 3.3.2. Probațiunea în cazul infracțiunilor economice
  - 3.3.3. Probațiunea în cazul infracțiunilor de corupție
  - 3.3.4. Probațiunea în cazul infracțiunilor cibernetice
  - 3.3.5. Probațiunea în cazul infracțiunilor de crimă organizată
  - 3.3.6. Probațiunea în cazul infracțiunilor având ca obiect drepturi de autor și drepturi conexe

CAPITOLUL IV METODE SPECIALE DE SUPRAVEGHERE SAU CERCETARE

- 4.1. Noțiune
- 4.2. Supravegherea tehnică
  - 4.2.1. Cazuri și condiții de dispunere a măsurii de supraveghere tehnică
  - 4.2.2. Privire comparativă între procedura interceptării audio sau video realizată în condițiile vechiului cod de procedură penală și procedura de emitere a mandatului de supraveghere tehnică în contextul actualului cod de procedură penală
  - 4.2.3. Interceptările și înregistrările în reglementări procesual penale speciale
  - 4.2.4. Măsurile de supraveghere tehnică din perspectiva respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului

CAPITOLUL V FORME DE COOPERARE INTERNAȚIONALĂ

- 5.1. Cadrul european

- 5.2. Comisia rogatorie
- 5.3. Echipele comune de anchetă
- 5.4. Interceptarea comunicațiilor în spațiul juridic european
- 5.5. Instituții europene cu atribuții în domeniul cooperării judiciare

CAPITOLUL VI ASPECTE DE DREPT COMPARAT

CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA

BIBLIOGRAFIE

ABREVIERI

Art – Articol
Alin – Alineat
CAB – Curtea de Apel București
CCR – Curtea Constituțională a României
CE – Comisia Europeană
CEDO – Convenția Europeană a Drepturilor Omului
Cp – Cod penal
Cpp – Cod procedură penală
EDU – Unitatea Droguri Europol
EPPO – Parchetul European
Europol – Oficiul European de Poliție
GRECO – Grupul de State împotriva Corupției
Guv – Guvern
ÎCCJ – Înalta Curte de Casație și Justiție
Interpol – Organizația Internațională a Poliției Judiciare
JAI – Justiție și Afaceri Interne
Jud – Judecătorie
MP – Ministerul Public
NATO – Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
ORDA – Oficiul Român pentru Drepturile de Autor
RJE – Rețeaua judiciară europeană
SIS II – Sistemul de Informații Schengen de a doua generație
SRI – Serviciul Român de Informații
TFUE – Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene
Trib – Tribunal
UE – Uniunea Europeană

INTRODUCERE

Odată cu prefacerile sociale ce au cuprins țara noastră după desprinderea de trecutul comunist, România a început parcurgerea unui drum ce a culminat cu aderarea la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord și Uniunea Europeană. Numai că, aderarea țării noastre la aceste prestigioase organisme internaționale nu a reprezentat panaceul pe care cetățenii statului român îl căutau pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntau: sărăcia, nerespectarea drepturilor și libertăților fundamentale, democrație precară, lipsa de securitate în raport cu alți cetățeni ai statului, cu însuși statul român sau cu alte state, educație deficitară, etc.

Calitatea de membru al Uniunii Europene a adus România într-un spațiu de libertate, securitate și justiție, bazat pe valori, interese și obiective comune, pe principiile și normele democrației, statului de drept și caracteristicile economiei de piață. Însă, oportunitățile oferite de noua calitate a statului român au adus cu sine vulnerabilitățile și riscurile asociate, așezând pe umerii noștri o imensă responsabilitate și obligație de acțiune în scopul eliminării acestor riscuri.

În acest context statul român, prin autoritățile sale legitime, a adoptat două documente programatice, respectiv Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2015 – 2019 intitulată *O Românie puternică în Europa și în lume*¹, și Strategia națională de ordine și siguranță publică 2015 - 2020².

Printre riscurile și vulnerabilitățile identificate de cele două strategii se regăsesc fenomenele infracționale, în variantele sale de manifestare – fraudă și evaziune fiscală, trafic de ființe umane, migrația ilegală, corupția, contrabandă, contrafacerea și infracțiunile care aduc atingere drepturilor de proprietate intelectuală, consumul și traficul de droguri, criminalitatea transfrontalieră – astfel, că Strategia națională de apărare a țării stabilește ca direcții de acțiune, pe dimensiunea de ordine publică, cu prioritate, creșterea gradului de siguranță a cetățenilor prin protejarea vieții, integrității corporale, și a dreptului de proprietate, prevenirea și combaterea infracțiunilor de evaziune fiscală și ale forme de criminalitate economico-financiară, combaterea consumului și traficul de droguri, sporirea gradului de siguranță rutieră și a transporturilor.

---

¹ Aprobata prin Hotărârea nr.33 a Ședinței comune a Senatului și a Camerei Deputaților din 23 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.450 din 23 iunie 2015

² Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr.779 din 23 septembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial, nr.763 din 13 octombrie 2015

Strategia națională de ordine și siguranță publică stabilește printre direcțiile de acțiune identificarea și destructurarea rețelelor infracționale specializate în traficul de droguri și de terorism, extinderea combaterii formelor de criminalitate gravă, consolidarea capacității de luptă împotriva criminalității, redimensionarea și intensificarea activităților de cercetare penală pentru fapte de evaziune fiscală, contrabandă, infracțiuni care aduc atingere drepturilor de proprietate intelectuală, întărirea capacității legislative și administrative a structurilor cu atribuții în domeniul migrației ilegale.

Domeniul ordinii publice și siguranței naționale este unul vast, cu implicații în ceea ce înseamnă sistemul instituțional al statului român, pe de o parte, și în materia dreptului penal, procesul penal sau contravențional, pe de altă parte.

Combaterea infracționalității reprezintă cheia de boltă a dreptului de poliție al statului, iar instituțiile statului implicate în această acțiune legitimă sunt, în principal, instanțele de judecată, Ministerul Public și Ministerul Afacerilor Interne, prin instituția sa fanion Poliția Română.

Pe lângă o infrastructură instituțională funcțională, statul român are nevoie și de instrumente juridice de lucru adecvate.

Or, pentru asigurarea respectării legalității, a ordinii și siguranței publice, a unui stat de drept bazat pe principii democratice, unul dintre cele mai importante instrumentele juridice pe care statul le are la dispoziție este dreptul procesual penal, iar instituția probațiunii este indisolubil legată de asigurarea unui proces penal care să respecte atât drepturile și libertățile persoanei acuzate, cât și pe cele ale victimei.

Echilibrul dintre respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei acuzate, și apărarea societății împotriva celor ce săvârșesc infracțiuni este unul fragil, orice protecție suplimentară a uneia dintre părți, fiind în detrimentul celeilalte.

Legiuitorul are o misiune dificilă în a identifica cele mai bune soluții pentru respectarea acestui echilibru.

Anul 2014 a fost unul de maxim interes pentru legislația procesual penală, adoptarea unui nou Cod de procedură penală având relevanță pentru întreaga societate românească, pentru o perioadă îndelungată.

Codul de procedură penală anterior, adoptat în perioada comunistă, în 1968, nu mai corespundea întru-totul realităților juridice și sociale, astfel să se simțea nevoia unui Nou Cod de procedură penală.

Noua legislație procesual penală are o filosofie ușor diferită, inclusiv la nivelul probațiunii, pe care vom încerca să o analizăm în prezenta lucrare.

De la intrarea în vigoare în anul 2014, și până în acest moment, deci într-o perioadă relativ scurtă, Codul de procedură penală a suferit numeroase modificări, determinate de limitele aplicabilității sale sesizate legiuitorului de autoritățile investite cu aplicarea legii penale și procesual penale.

Pe de altă parte, Curtea Constituțională a României a sancționat în mod constant prevederile din cod ce contraveneau Constituției.

Aceste aspecte relevă perfectibilitatea Noului Cod de procedură penală, și permanenta nevoie de îmbunătățire a acestuia.

În tot acest context, se impun, cu atât mai mult, dezbateri ample, așezate, cu profesioniști, oameni de bună credință, cu privire la viabilitatea legislației, la nevoia de îmbunătățire a acesteia, și la soluțiile legislative ce ar trebui adoptate.

Deși au trecut patru ani de la intrarea în vigoare a Codului de procedură penală se menține în continuare nevoia de lămurire a instituțiilor procesuale, de excludere a incertitudinilor și echivocului, de interpretare a normelor în sensul aplicării acestora și nu al neaplicării, și de clarificare a rolului instituțiilor de aplicare a legii în înfăptuirea justiției penale.

Deci, abordarea instituției probațiunii în procesul penal, este una de actualitate, abordare ce implică cu necesitate atât o dimensiune teoretică, dar și una practică.

Evident că adoptarea unui nou Cod de procedură penală este un moment de efervescență a jurisprudenței și literaturii de specialitate, însă putem afirma, ca o trăsătură generală, faptul că se observă o ușoară timiditate în abordări critice ale instituțiilor procesual penale, a principiilor și conceptelor, deși legislația comportă îmbunătățiri semnificative.

În cercetarea doctorală mi-am propus tratarea temei dintr-o perspectivă sinceră, chiar critică acolo unde este cazul, poate izvorâtă și din frustrarea practicianului care vede amatorismul legiuitorului, și repercusiunile acestuia în viața cetățenilor.

Indiscutabil că adoptarea unei legi de o asemenea anvergură presupune inclusiv realizarea unor compromisuri profesionale și chiar politice, însă constatăm că importanța momentului istoric este depășită de mizele mărunte care își pun amprenta asupra funcționalității Codului de procedură penală.

Așa cum am menționat deja cercetarea își propune să adopte și episoade critice, în referire la limitele Codului de procedură penală, limite pe care am avut ocazia să le constat cu ocazia activității profesionale desfășurate.

Identificarea acestor neajunsuri ar fi însă insuficientă fără stabilirea unor obiective, respectiv creionarea modificărilor legislative astfel încât procesul penal să-și îndeplinească

dezideratele sale finale: tragerea la răspundere penală a persoanelor care au săvârșit infracțiuni și apărarea societății împotriva celor ce săvârșesc fapte antisociale.

Cercetarea doctorală își propune pe lângă o abordare teoretică, deosebit de necesară înțelegerii conceptelor și principiilor specifice *probațiunii*, și o dimensiune practică, prin prezentarea de spețe în care organele judiciare au utilizat în concret instituțiile procesuale puse la dispoziție de Codul de procedură penală.

Facem parte dintre cei care consideră că analize exclusiv din punct de vedere teoretic, sau dimpotrivă, perspectivele exclusiv practice, sunt contraproductive, și nu lămuresc pe deplin controversesele în materie.

Doar abordarea duală teoretică și practică a instituțiilor procesual penale poate duce la cele mai bune rezultate ale unei analize, cu ridicarea unor probleme concrete, la obiect, și tot această abordare este cea care poate duce la formularea de propuneri pertinente privind realizarea de corecturi.

Cercetarea trebuie realizată în contextul în care România este parte a instituțiilor internaționale de prestigiu, iar respectarea documentelor juridice internaționale cu relevanță în domeniu nu reprezintă doar un deziderat ci chiar o normalitate juridică.

În același timp, cercetarea doctorală trebuie să aibă în vedere și dreptul comparat, pentru că o analiză pertinentă a instituției probațiunii poate avea loc nu doar în raport de filosofia dreptului procesual român, de mentalitatea poporului român, sau de documentele juridice internaționale, ci și în raport de sistemele juridice din țările europene, cele din proximitatea României, sau țările cu care aceasta întreține relații cordiale.

Însă o cercetare doctorală realizată în urma unei analize așezate, critice, echilibrate, concrete, complete, nu ar avea nici un sens dacă nu ar veni și cu propuneri concrete de remediere a problemelor identificate și evocate.

Și ce poate fi mai concret în dreptul procesual penal decât propunerea de amendare a legislației în scopul remedierii incoerențelor legislative.

Formularea de propuneri legislative reprezintă în opinia noastră forma cea mai elocventă și concretă prin care ne putem aduce aportul la cercetarea științifică în referire la instituția probațiunii din Codul de procedură penală.

O lege de calitate vine în sprijinul instanțelor de judecată, a Ministerului Public și a instituțiilor din sistemul de ordine publică și siguranță națională, în scopul creșterii gradului de siguranță a cetățenilor prin protejarea vieții, a integrității corporale, a dreptului de proprietate, prevenirea și combaterea tuturor formelor de criminalitate, în instituirea și menținerea unui stat de drept, democratic și social.

CAPITOLUL I ASPECTE GENERALE

Primul capitol este structurat în 5 subcapitole, ce abordează cadrul general privind probațiunea în procesul penal, respectiv principiile aplicării legii procesual penale, definirea noțiunii de *probă*, evoluția sistemului probator, obiectul probațiunii sau regulile de administrare a probelor.

1.1. Principiile aplicării legii procesual penale

Pornind de la realitățile sociale – lipsa de celeritate a desfășurării proceselor penale în general, neîncrederea justițiabililor în actul de justiție, costurile sociale și umane, lipsa de previzibilitate a unor soluții, și alte asemenea neajunsuri ale vieții juridice – a apărut necesitatea gândirii unui sistem procedural modern care să răspundă exigențelor și așteptărilor sociale, în sensul creșterii calității acestui serviciu pus în slujba societății.

În considerarea celor de mai sus, în programul legislativ al Ministerului Justiției a fost cuprinsă elaborarea unui nou Cod penal și a unui nou Cod de procedură penală.

Deși inițiatorii Codului de procedură penală pleacă de la ideea generoasă de modernizare a întregului sistem judiciar românesc, printre acestea numărându-se inclusiv adoptarea unui Cod de procedură penală modern, adaptat noilor realități sociale, totuși întregul proces de plămădire a unui astfel de cod a reprezentat o operațiune complexă, cu suișuri și coborâșuri, cu confruntări de idei, cu compromisuri, care în final a dus la adoptarea unui Cod de procedură penală ce este expresia confruntării forțelor implicate în elaborarea sa, ceea ce în mod evident a dus și multe neajunsuri procedurii penale, aspecte pe care nu vom ezita să le abordăm în cuprinsul acestei lucrări.

Acest Cod de procedură penală, care după, lungi dezbateri, a fost adoptat de Parlamentul României prin Legea nr.135/2010, a instituit reguli noi în ceea ce privește principiile fundamentale, organele judiciare și competența acestora, desfășurarea procesului penal, în ceea ce privește măsurile preventive, dar și cu privire la probele și mijloacele de probă în procesul penal.

Codul de procedură este sistematizat plecând de la principiile aplicării legii procesual penale, care constituie fundamentul desfășurării procesului penal.

Aceste principii sunt reglementate în articolele 2-8 din Codul de procedură penală și sunt după cum urmează: legalitatea și oficialitatea procesului, principiul separării funcțiilor judiciare, aflarea adevărului, rolul activ, garantarea libertății persoanei, respectarea demnității umane, prezumția de nevinovăție, garantarea dreptului la apărare, limba în care se desfășoară procesul penal și folosirea limbii oficiale prin interpret.

1.2. Noțiunea și importanța probelor în procesul penal

Abordarea definirii noțiunii de *probă* se impune cu necesitate având în vedere că de multe ori între definițiile conferite de vocabularul juridic și vorbirea curentă pot exista diferențe notabile de natură să inducă confuzii și controverse.

În limbajul juridic expresia de *probă* are un înțeles deosebit de cuprinzător, accepțiunea rezultând adesea numai din contextul exprimării. Într-un sens atât de larg, folosit mai ales de nespecialiști (sau de organele judiciare în contactul cu persoanele neavizate cu terminologia juridică științifică, în scopul de a se face mai ușor înțelese), termenul cuprinde atât proba în adevăratul său sens cât și mijloacele de probă, procedeele probatorii dar și unele concepte care au numai legătură cu probele.

Potrivit Codului de procedură penală, constituie probă orice element de fapt care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal.

Este necesară realizarea unei delimitări între definirea riguroasă, științifică, a noțiunii de probă, și sensul ce i se dă, în vorbirea curentă, noțiunii de probă, care este confundat cu mijlocul de probă.

Spre exemplu, declarația unui martor este un mijloc de probă care, prin informațiile relevante poate conduce la concluzia existenței fie a inexistenței unei infracțiuni.

În vocabularul practicienilor noțiunea de „probă” a căpătat cu timpul mai multe înțelesuri, cuprinzând atât probele și mijloacele de probă, cât și rezultatul activității de probațiune. Astfel, se obișnuiește a se spune că s-a efectuat proba cu martori, cu acte, cu expertize, ceea ce împiedică o înțelegere a ceea ce este proba și ceea ce este mijlocul de probă din care provine; de asemenea, se spune, în vocabularul de practician, că s-a făcut proba vinovăției, confundând noțiunea de probă cu rezultatul activității de probațiune, ceea ce nu este corect din punct de vedere științific. Confuzia între probe și mijloace de probă a fost susținută și de dispozițiile Codului de procedură penală din 1936, care nu făcea deosebirea necesară între probe și mijloacele de probă; astfel, Capitolul al II-lea din Titlul VII era intitulat „Probele scrise”, dar se referea la procesele-verbale și înscrisuri, care sunt în realitate mijloace de probă; în Capitolul al III-lea, intitulat „Probele orale”, erau reglementate mărturisirea inculpatului, care este o probă, apoi martorii, informatorii, experții și interpreții, care sunt persoane a căror declarații constituie mijloace de probă.

O noțiune strâns legată de noțiunile de probă și mijloc de probă, este cea de procedeu probatoriu care este definită drept modalitatea legală de obținere a mijlocului de probă (spre

exemplu audierea martorului, efectuarea unei expertize, confruntarea, interceptarea și înregistrarea convorbirii telefonice, efectuarea cercetării la fața locului).

În doctrina procesual penală probele au suferit mai multe clasificări, în funcție de mai multe criterii, respectiv în funcție de izvor, în funcție de raportul cu obiectul probațiunii, probe în acuzare și probe în apărare, sau probe clasificate și probe declassificate.

1.3. Evoluția sistemului probator

Probațiunea procesual penală a cunoscut o perioadă de evoluție, actuala reglementare fiind consecința unui proces istoric îndelungat, în care specificul fiecărei perioade politice și sociale și-a pus amprenta asupra reglementării juridice a probațiunii.

Reglementarea procesual penală intitulată generic *Codul lui Cuza* a pus bazele unei probațiuni moderne, evidentă adaptată specificului epocii.

Codul este de inspirație franceză, având ca izvor principal Codul francez de instrucție criminală din 1808, deși acum pare un cod rudimentar, specific acelor vremuri, când abia se năștea o activitate juridică modernă, nu prezintă o sistematizare coerentă și nici nu enumeră sau definește mijloacele de probă.

Codul nu instituie o *regină a probelor* astfel că revenea organelor judiciare să realizeze o apreciere a faptelor și împrejurărilor în funcție de ansamblul materialului probator.

Codul de procedură penală din 1936, numit și *Codul lui Carol*, cunoaște o îmbunătățire substanțială, evoluție firească având în vedere parcursul de 70 de ani avut de *Codul lui Cuza*, care l-a precedat.

Se observă o sistematizare a noului cod, cu capitolele II *Probele scrise*, care includea procesele-verbale și înscrisurile, III *Probele orale*, care includea mărturisirea inculpatului, martorii și informatorii, IV *Cercetarea la fața locului* sau V *Indicii și prezumții*.

Se introduce expertiza ca mijloc de probă, expresie a dezvoltării vieții științifice, nu doar în domeniul medicinei, ci din toate domeniile care presupuneau cunoștințe tehnice.

Codul lui Carol menține același principiu de apreciere a probelor, respectiv principiul libertății de apreciere, principiu care menține inclusiv în actualul cod.

Prin Legea nr.29 din 1968 a fost adoptat un nou Cod de procedură penală, ce a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 1969.

Deși adoptat în epoca sovietică, noul cod a fost unul care și-a dovedit eficiența, cu actualizările de rigoare, fiindând până la 1 februarie 2014, ceea ce dovedește dincolo de orice opțiune subiectivă, că a fost o lege aptă să satisfacă interesele societății în domeniul justiției, pentru o perioadă îndelungată de timp.

1.4. Obiectul probațiunii

Prin obiect al probațiunii înțelegem ansamblul faptelor și împrejurărilor de fapt ce trebuie dovedite în vederea soluționării, în mod legal și temeinic, unei cauze penale.

În principiu, elementele sau împrejurările de fapt constituie obiect al probațiunii, normele de incriminare sau procedurale excedând acestei activități.

Trebuie menționat că există o strânsă legătură între obiectul probațiunii și acuzația adusă unei persoane, întrucât, în principal, trebuie probată acuzația, însă, pe lângă fondul cauzei, pot face obiectul probațiunii fapte și împrejurări de care depinde desfășurarea procesului penal.

Este de menționat că, în primul rând, trebuie dovedite faptele ce fac obiectul acuzației ce i se impută unei persoane: existența laturii obiective a infracțiunii, a celei subiective, condițiile de tragere la răspundere penală a persoanei, existența cauzelor de atenuare sau agravare a pedepsei, existența oricăror incidente procesuale – abțineri, recuzări, strămutări, cereri de preluare a cauzei, imposibilitate de participare la judecarea cauzei, etc.

Pe lângă latura sa penală, acțiunea penală fiind indispensabilă, procesul penal prezintă și o latură civilă, context în care trebuie dovedite: existența sau inexistența unui prejudiciu, întinderea acestuia, modalitatea de reparare, precum și legătura cu cauza penală, posibilitatea de restituire a bunului sau de restabilire a situației anterioare.

1.5. Sarcina și administrarea probelor

Administrarea probelor reprezintă procedura prin care sunt strânse, de către organele judiciare, pe parcursul procesului penal, probele pertinente, concludente și utile, pentru aflarea adevărului.

Capitolul analizează regulile de administrare a probelor, pe cele două linii, penală și civilă, sarcina probei, precum și dreptul de a proba netemeinicia acuzațiilor aduse.

Până la stabilirea *dincolo de orice dubiu* că inculpatul a săvârșit o infracțiune, acesta beneficiază de prezumția de nevinovăție, și nu revine decât organelor judiciare să administreze probe în dovedirea vinovăției sale.

În măsura în care se face proba săvârșirii unei infracțiuni de către suspect, se mută astfel sarcina probei în sarcina acestuia din urmă, care are dreptul, iar nu și obligația, de a dovedi lipsa de temeinicie a probei.

Sistemul probator românesc se întemeiază pe principiul liberei aprecieri a probelor ceea ce permite organelor judiciare ca, pentru dovedirea unor fapte sau împrejurări, să strângă și să administreze orice probe consideră necesar.

Administrarea probelor se obține prin procedee probatorii: audierea persoanelor (suspect, inculpat, persoană vătămată, parte civilă, persoană responsabilă civilmente, martori, experți), efectuarea unei interceptări a convorbirilor telefonice sau ambientale, efectuarea de percheziții, efectuarea unei constatări tehnico-științifice, sau a unei expertize, efectuarea unei cercetări la fața locului sau a unei confruntări, etc.

CAPITOLUL II CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND APRECIEREA ȘI NEREGULARITATEA PROBELOR

2.1. Valoare probatorie

Aprecierea probelor, reprezintă operațiunea finală a activității de probațiune, organele judiciare concluzionând, în ce măsură faptele și împrejurările relevate de probe, se reflectă în realitatea obiectivă.

Codul de procedură penală consacră principiul libertății de apreciere a probelor, ceea ce înseamnă că organele judiciare au deplina libertate să acorde o valoare probatorie superioară sau dimpotrivă nerelevantă diferitelor probe administrate în cadrul procesului penal.

Acest principiu al liberei aprecieri a probelor de către organele judiciare se completează cu principiul intimei convingeri.

Intima convingere nu constituie o intuiție pur subiectivă, ci un sentiment de certitudine fermă despre existența sau inexistența unei fapte. Spre deosebire de intuiție, convingerea se întemeiază pe raționament putând fi susținută și demonstrată pe baza unor argumente logice³.

Codul de procedură penală revine la tradiția principiului intimei convingeri, instituită de Codul de procedură penală anterior, adoptat prin Legea nr.29/1968, care statua că aprecierea fiecărei probe se face de organul de urmărire penală și de instanța de judecată potrivit convingerii lor, formată în urma examinării tuturor probelor administrate și conducându-se după conștiința lor juridică socialistă.⁴

Suntem astfel în deplin acord cu profesorul Gheorghiu Mateuț care aprecia că, “în aprecierea probelor este inevitabil ca judecătorul să facă apel la convingerea sa.”⁵

2.2. Aspecte privind validitatea probelor

Principiul legalității este regula de bază care conduce organele judiciare inclusiv în activitatea de strângere și administrare a probelor.

---

³ Nicolae Volonciu,, *Tratat de procedură penală. Parte generală*. Vol. I, Ed. Paideia, Ediția a III-a revizuită și adăugită., pag. 336

⁴ Codul de procedură penală publicat în Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România, partea I, nr.145-146 din 12 noiembrie 1968

⁵ Prof. Univ. Dr. Gheorghiu Mateuț, *Libertatea aprecierii probelor. Limite*. Revista de drept penal. Nr.3, Iulie - Septembrie, București, 2004, pag. 40, 47

Codul de procedură penală introduce și un nou principiu, respectiv principiul loialității administrării probelor, care interzice utilizarea de violențe, amenințări, sau alte asemenea mijloace de constrângere, precum și promisiuni sau îndemnuri în scopul de a obține probe.

Excluderea probelor este o sancțiune procesuală intervenită ca urmare a administrării neloiale intervenită pe parcursul procesului penal, sau ca urmare a intervenirii unei cauze de nulitate absolută sau relativă, după caz.

Codul de procedură penală sancționează cu excluderea inclusiv probele derivate care au fost obținute în mod direct din probele obținute în mod nelegal și dacă nu puteau fi administrate în alt mod.

Se observă astfel că excluderea nu este o sancțiune pur formală ci are drept obiectiv respectarea, în mod deplin și efectiv, a drepturilor fundamentale ale persoanei.

Legislația penală merge chiar mai departe și incriminează drept infracțiune conduitele prin care agenții statului – polițist, procuror, judecător – aduc atingere libertății fizice, psihice sau demnității umane în scopul obținerii de informații sau declarații în cadrul unei proceduri penale.

Codul penal incriminează astfel infracțiunile de cercetare abuzivă (art.280) sau infracțiunea de tortură (art.282), asigurând astfel garanții efective împotriva încălcării drepturilor și libertăților fundamentale.

2.3. Administrarea probelor din perspectiva jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

Convenția europeană consacră o serie de drepturi și libertăți civile și politice și stabilește un sistem vizând garantarea și respectarea de către statele contractante a obligațiilor asumate.

De-a lungul timpului, jurisprudența instanței de contencios privind drepturile omului a determinat modificări de natură legislativă în cuprinsul Codului de procedură penală, în special al celui anterior, dar și în cuprinsul altor legi ce conțineau dispoziții relative la administrarea probelor.

Una dintre probleme analizate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului o constituie proba cu înregistrările audio sau video, fiind constatate încălcări ale Convenției inclusiv în cadrul unor hotărâri pronunțate împotriva României.

Respectarea vieții private a reprezentat o preocupare permanentă în jurisprudența Curții, aceasta impunând exigențe ridicate inclusiv cu privire la calitatea legii interne care permite acest tip de ingerință.

Această preocupare constantă inclusiv pentru garanțiile conferite de legislația internă care permite intruziuni în viața privată a dus și la hotărâri de condamnare a României de către CEDO.

Reglementarea probațiunii în procesul penal a fost analizată de Curtea Europeană inclusiv din perspectiva respectării dreptului la un proces echitabil, garantat de art.6 parag.1 din Convenție.

Astfel, Curtea a concluzionat că, condamnarea unui acuzat pentru prima dată în ultima instanță încalcă dreptul la un proces echitabil; se observă astfel că instanța este deosebit de protectoare cu drepturile persoanei acuzate.

Și în acest caz, optica Curții a dus la schimbări legislative în domeniul procedurii penale.

Astfel, prin Legea nr.356/2006, a fost modificat art.378 din Codul de procedură anterior, în sensul introducerii obligativității instanței de control judiciar de a audia inculpatul prezent, cu ocazia judecării apelului, atunci când acesta nu a fost audiat de către instanța de fond, precum și când instanța de fond nu a pronunțat împotriva inculpatului o hotărâre de condamnare.

Soluția legislativă, în acord cu exigențele Curții europene, a fost menținută și în actualul cod, ceea ce asigură un standard ridicat de protecție privind dreptul la un proces echitabil.

Curtea a mers chiar mai departe și a dictat condamnări împotriva României, apreciind că este adusă atingere dreptului la un proces echitabil chiar și în situația în care, după achitarea unei persoane în instanțele inferioare, în căile de atac, instanțele de control judiciar dispun condamnări, fără a dispune readministrarea probelor în plentitudinea lor.

În legislația procesual penală au fost introduse modificări legislative, fie că ne referim la Codul de procedură penală anterioară, fie la codul actual, care să prevadă, în mod expres, posibilitatea instanțelor de control judiciar de a readministra probele administrate de instanțele inferioare, sau de a administra noi probe, decizia instanțelor de control judiciar fundamentându-se pe materialul din dosarul cauzei, inclusiv pe probele nou administrate.

O altă problematică din sfera probațiunii abordată de jurisprudența instanței europene a fost problema investigatorilor sub acoperire sau colaboratorilor cu identitate protejată.

În opinia instanței europene acțiunile agenților statului trebuie să se limiteze la o investigație pasivă a activității infracționale existente.

O chestiune de actualitate este cazul persoanelor acuzate care recunosc săvârșirea faptelor ce li se rețin în sarcină de către organele judiciare.

În aceste circumstanțe s-a pus problema audierii în calitate de martor a inculpatului care a făcut apel la o procedură de recunoaștere a vinovăției ca cele expuse mai sus, în cadrul unei proceduri judiciare ce continuă și îi privește pe inculpații care nu recunosc săvârșirea faptelor ce li se rețin în sarcină.

Curtea a apreciat că o condamnare întemeiată pe depozițiile celorlalți acuzați nu este de natură să atragă nerespectarea dreptului la un proces echitabil, atunci când mărturiile acestora au fost dezbătute în virtutea principiului contradictorialității, și când au fost și alte probe ce au condus la adoptarea unei astfel de hotărâri.

O altă problemă abordată de jurisprudența Curții europene, a fost cea privind respectarea dreptului la viață privată, prin prisma art.8 din Convenție. În acest caz, un rol central revine definirii noțiunii de drept la domiciliu.

Așa cum a obșnuit, Curtea a dat un sens propriu noțiunii de domiciliu, care nu ignoră sensul clasic de loc în care trăiește în mod permanent o persoană, și chiar mai extins. Astfel, prin domiciliul în sensul conferit de jurisprudența Curții, se înțelege locul unde o persoană își desfășoară activitatea și poate privi chiar sediile societăților comerciale.

Curtea a apreciat inclusiv faptul că prin domiciliu, în sensul său autonom, se înțelege și sediul unei persoane juridice.⁶

În urma studierii jurisprudenței Curții europene, se poate constata faptul că încălcările drepturilor prevăzute de Convenție, se datorează, în mod covârșitor, legislației deficitare existente la momentul încălcării dreptului respectiv, și nu conduitei organelor judiciare – judecător, procuror, organ de cercetare penală – ceea ce reprezintă acordarea unui calificativ de înaltă conduită organelor judiciare

---

⁶ CEDO *Cauza Societe Colas Est autres c. France*, 16 aprilie 2002, parag. 40

CAPITOLUL III MIJLOACELE DE PROBĂ

3.1. Mijloacele de probă și procedeele probatorii

Mijloacele de probă reprezintă mijloacele prevăzute de lege prin care se stabilesc faptele sau împrejurările ce constituie probe.

Potrivit Codului de procedură penală, probele se obțin prin următoarele mijloace de probă: declarațiile suspectului sau inculpatului, declarațiile persoanei vătămate, declarațiile părții civile sau părții responsabile civilmente, declarațiile martorilor, înscrisuri, rapoarte de expertiză sau constatare, procese-verbale, fotografii, mijloace de probă, orice alt mijloc de probă care nu este interzis de lege.

Practic, în procesul penal, se pot administra orice fel de mijloace de probă, cu condiția ca acestea să nu fie interzise de lege.

3.2. Clasificarea mijloacelor de probă

Codul de procedură penală prezintă o clasificare a mijloacelor de probă, după cum urmează: Capitolul II *Audierea persoanelor*, Capitolul III *Identificarea persoanelor și a obiectelor*, Capitolul IV *Metode speciale de supraveghere sau cercetare*, Capitolul V *Conservarea datelor informatice*, Capitolul VI *Percheziția și ridicarea de obiecte și înscrisuri*, Capitolul VII *Expertiza și constatarea*, Capitolul VIII *Cercetarea locului faptei și reconstituirea*, Capitolul IX *Fotografierea și luarea amprentelor suspectului, inculpatului sau ale altor persoane*, Capitolul X *Mijloace materiale de probă* și Capitolul XI *Înscrisuri*.

În cadrul capitolelor expuse sunt analizate atât mijloacele de probă dar și procedeele probatorii prin care sunt obținute.

3.2.1. Declarațiile suspectului sau inculpatului, persoanei vătămate, părții civile, părții responsabile civilmente și ale martorilor

Audierea persoanelor – suspect, inculpat, persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente, martor – prezintă avantajul că oferă, pe lângă relevanța informativă, permite organelor judiciare să cunoască psihologia, mentalitatea, și să aprecieze credibilitatea celui audiat.

Subcapitolul abordează administrarea probatoriului privind audierea persoanelor învederând îmbunătățirile ce au avut loc odată cu adoptarea Codului de procedură penală actual.

Totodată a fost relevată dubla valență juridică a declarației persoanei acuzate, aceea de sursă informativă și, pe de altă parte, aceea de mijloc de apărare.

Au fost identificate situațiile în care persoane sunt exceptate de la obligativitatea de a da declarații, au fost expuse riscurile la care sunt expuse persoanele ce dau declarații neconforme realității, precum și măsurile de protecție astfel încât realizarea justiției să nu aibă consecințe nefaste asupra persoanelor.

3.2.2. Înscrisuri, rapoarte de expertiză sau de constatare, procese-verbale, fotografii, mijloace materiale de probă, alte mijloace de probă

Subcapitolul abordează și celelalte mijloace de probă ce pot fi administrate în cadrul unui proces penal, precum și procedeele probatorii necesare pentru obținerea lor.

Perspectiva este una critică evidențiind aspectele pozitive dar amendând în același timp limitele pe care Codul de procedură penală le prezintă.

Cu titlu de exemplu, salutăm modificarea adusă de actualul cod în cazul introducerii în legislația românească a percheziției domiciliare extinse.

3.3. Specificitatea probațiunii în raport de categoria de infracțiuni cercetate

Având în vedere paleta largă de infracțiuni reglementată de Codul penal sau de legile speciale, în mod evident, acestea prezintă particularități specifice, ceea ce-și pune amprenta și asupra administrării probatoriului relevant în cauză.

Astfel, am considerat necesar ca, utilizând exemple concrete, să particularizăm mijloacele de probă pe care organele judiciare le folosesc preponderent în funcție de infracțiunile cercetate, fie că discutăm de infracțiuni judiciare, economice, de corupție, cibernetice, etc.

3.3.1. Probațiunea în cazul infracțiunilor judiciare

Criminalitatea judiciară, sau de drept comun cum i se mai spune, se circumscrie, în principal, faptelor comise împotriva persoanelor și a patrimoniului, putându-se exemplifica criminalitatea de mare violență (infracțiunile de omor, tentativele de omor, infracțiunile privitoare la viața sexuală, tâlhării, loviri sau alte violențe, etc.), infracțiunile de furt din locuințe, societăți comerciale, unele dintre infracțiunile de înșelăciune, furtul și traficul cu obiecte de patrimoniu cultural-național.

În fața dinamicii și complexității fenomenului criminalității judiciare, precum și datorită specializării și profesionalizării autorilor de infracțiuni, agențiile de aplicare a legii au

fost nevoite să-și adapteze și să-și consolideze metodele investigative și de cercetare, menite să asigure punerea la dispoziție a unui arsenal de instrumente juridice, operaționale și de suport în lupta împotriva criminalității.

Pe lângă activitățile informative, investigative, criminalistice, de cercetare și cooperare în investigarea criminalității, au fost implementate metode suport de genul analizei de risc, analizei informațiilor sau analizei comportamentale cu rol investigativ.

De o importanță deosebită în cazul infracțiunilor judiciare este utilizarea metodelor speciale de supraveghere sau cercetare, fapt ce a fost posibil odată cu dezvoltarea tehnicii.

Se constată astfel, că odată cu dezvoltarea tehnologiei, a fost posibilă lărgirea gamei mijloacelor utilizate în vederea administrării probatoriului necesar, rolul martorului clasic fiind complinit în cadrul probațiunii cu rezultate pozitive de mijloace moderne de investigare, cum ar fi interceptările convorbirilor telefonice sau utilizarea martorilor amenințați.

Tot în categoria infracțiunilor judiciare intră și infracțiunile contra vieții.

În cazul cercetării infracțiunilor contra vieții, un rol deosebit îl are cercetarea la fața locului, precum, și raportul de constatare tehnico-științifică dactiloscopică de identificare a impresiunilor papilare ale inculpatului și chiar rapoartele de constatare tehnico-științifică biocriminalistică ADN, de identificare a profilului genetic al persoanelor.

3.3.2. Probațiunea în cazul infracțiunilor economice

Poate cele mai cunoscute infracțiuni de natură economico-financiară sunt infracțiunile de evaziune fiscală, delapidare, înșelăciune, infracțiunile de contrabandă, fraudele bancare și cele specifice pieței de capital, precum și infracțiunile de spălare a banilor când acestea sunt conexe celor enumerate anterior.

Probațiunea, în cazul cercetării unor astfel de infracțiuni, prezintă, pe lângă aspectele generale, și unele aspecte particulare.

Astfel, pe lângă administrarea unor mijloace de probă cum ar fi declarații ale persoanelor implicate în procesul penal, și înscrisuri, un rol important revine rapoartelor de constatare sau expertizelor tehnice.

Necesitatea cunoștințelor de specialitate în domeniul financiar-contabil a impus cu prisosință folosirea de specialiști ale căror analize sunt consemnate în rapoarte de constatare tehnico-științifice sau expertize, după caz.

3.3.3. Probațiunea în cazul infracțiunilor de corupție

Titlul V al părții speciale a Codului penal este consacrat infracțiunilor de corupție și celor care aduc atingere relațiilor sociale în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, și include Capitolul I *Infracțiuni de corupție*, și Capitolul II *Infracțiuni de serviciu*.

În categoria infracțiunilor de corupție sunt incluse infracțiunea de luare de mită, dare de mită, traficul de influență și cumpărarea de influență.

Infracțiunile de corupție au un specific aparte în sensul că, de cele mai multe ori, sunt săvârșite într-o clandestinitate totală, singurele persoane care cunosc despre săvârșirea acestora fiind autorul infracțiunii de luare de mită/trafic de influență și autorul infracțiunii corelative de dare de mită/cumpărare de influență. Aceștia nu au nici un interes în descoperirea infracțiunilor săvârșite astfel încât investigarea și cercetarea unor astfel de infracțiuni este foarte dificilă, presupune metode ingenioase, creativitate și inventivitate din partea organelor de urmărire penală, și necesită utilizarea unor metode speciale de supraveghere sau cercetare cum ar fi interceptarea comunicațiilor și a oricărui tip de comunicare la distanță, supravegherea video, audio sau prin fotografiere, localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice, utilizarea investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor precum și participarea autorizată la anumite activități.

Având în vedere că, așa cum am menționat, singurele persoane care cunosc despre săvârșirea infracțiunilor de corupție sunt autorii acestora, legea a creat anumite mecanisme juridice astfel încât cei care au săvârșit astfel de infracțiuni și le sesizează organelor de urmărire penală înainte ca acestea să fie sesizate pe altă cale, să beneficieze de anumite cauze de nepedepsire.

Un rol important în cadrul probațiunii procesual penale revine procedurii flagrantului.

Realizarea flagrantului presupune un *summum* de activități complexe ce presupun interceptarea comunicațiilor și a oricărui tip de comunicare la distanță, supravegherea video, audio sau prin fotografiere, denumite și filaj, localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice, utilizarea investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor precum și participarea autorizată la anumite activități.

Interceptarea comunicațiilor la distanță și ambientală este de natură să lămurească împrejurările faptei și chiar să surprindă săvârșirea infracțiunii, ce pot fi coroborate inclusiv cu imagini foto sau video privind activitatea persoanelor implicate.

Deci flagrantul presupune mai degrabă un complex de procedee probatorii decât un mijloc de probă.

Având în vedere specificul infracțiunilor de corupție care nu se săvârșesc *la vedere*, un rol important în investigarea unor astfel de infracțiuni revine investigatorilor și colaboratorilor care pot fi sub acoperire sau cu identitate reală.

Ca activitate procedurală, percheziția este deseori indispensabilă pentru strângerea probelor necesare stabilirii faptelor și împrejurărilor în care a fost săvârșită o infracțiune.

Cu toate acestea, organizarea unui flagrant nu reprezintă singura modalitate de administrare a probatoriului cu privire la săvârșirea infracțiunilor de corupție.

Suntem în total dezacord cu cei care apreciază că singurul mod de a proba o infracțiune de corupție, cum ar fi luarea sau dare de mită, este prin realizarea unui flagrant.

3.3.4. Probațiunea în cazul infracțiunilor cibernetice

Prin infracțiuni cibernetice se înțeleg infracțiunile săvârșite prin sisteme informatice, cele contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice, deci cele, care au legătură cu sistemul informatic.

Specificitatea probațiunii în cazul acestor categorii de infracțiuni, o reprezintă uzitarea constantă a procedurii perchezițiilor informatice, precum și procedeul probatoriu al conservării de date informatice.

Subliniem importanța deosebită a unor astfel de mijloace și procedee în întreaga economie a probațiunii în cazul unor astfel de infracțiuni, lipsa acestora neputând fi suplinită prin administrarea unor mijloace de probă alternative.

3.3.5. Probațiunea în cazul infracțiunilor de crimă organizată

Odată cu aderarea României la spațiul de liberă circulație a persoanelor al Uniunii Europene, criminalitatea a dezvoltat o nouă latură, respectiv criminalitatea organizată transfrontalieră.

Având în vedere specificul infracțiunilor săvârșite, respectiv săvârșirea acestora de către cetățeni români pe teritoriul altor state, membre ale Uniunii Europene, un rol important îl are cooperarea internațională în materie penală, respectiv efectuarea de comisii rogatorii internaționale.

Legea nr.302/2004 reprezintă sediul materiei în domeniul cooperării judiciare internațională în materie penală, iar comisiile rogatorii reprezintă instrumentul de lucru poate cel mai uzitat.

3.3.6. Probațiunea în cazul infracțiunilor având ca obiect drepturi de autor și drepturi conexe

Legea nr.8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe recunoaște și garantează dreptul de autor asupra unei opere literare, artistice sau științifice, precum și asupra altor opere de creație intelectuală.

Poate neașteptat, un rol important revine în acest context, cercetării la fața locului. Importanța acestei activități rezidă în faptul că organul de urmărire penală percepe în mod nemijlocit împrejurările în care a acționat făptuitorul, obiectele folosite sau atinse de către acesta. Cercetarea la fața locului reprezintă modalitatea de obținere a probelor în prima fază a cercetărilor.

Cercetarea la fața locului în cazul infracțiunilor privind drepturile de autor prezintă din punct de vedere tehnic, multe asemănări cu percheziția sistemelor informatice. Cercetarea la fața locului are ca scop identificarea bunurilor precum computerul, monitorul, tastatura, dispozitivele externe de memorie, dischete, cd-uri, dvd-uri, hard-discul, imprimanta, manuale de calculator. Totodată investigarea vizează și agende cu nume și adrese de email, parole, adrese de web sau diverse însemnări în legătură cu fapta.

Cercetarea la fața locului în cazul acestor categorii de infracțiuni cuprinde o fază statică și o cercetare în fază dinamică.

Percheziția informatică și conservarea de date sunt procedee probatorii de importanță ridicată în cazul săvârșirii unor astfel de infracțiuni.

În cazul infracțiunilor având ca obiect drepturi de autor și drepturi conexe un rol special în materia probațiunii îl au constatările tehnico-științifice și expertizele, cu privire la caracterul original al produselor purtătoare de drepturi de autor sau de drepturi conexe.

Legea⁷ instituie Oficiul Român pentru Drepturile de Autor drept organ de specialitate în subordinea Guvernului, fiind unica autoritate de reglementare, evidență prin registre naționale, supraveghere, autorizare, arbitraj și constatare tehnico-științifică în domeniul drepturilor de autor și al drepturilor conexe.

---

⁷ Legea nr.8 din 14 martie 1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe, publicată în Monitorul Oficial nr.60 din 26 martie 1996 – Capitolul II Oficiul Român pentru Drepturile de Autor

CAPITOLUL IV METODE SPECIALE DE SUPRAVEGHERE SAU CERCETARE

4.1. Noțiune

Evoluția tehnologică a avut un impact important asupra societății umane, în întreg ansamblul său, inclusiv în ceea ce privește desfășurarea unui proces penal.

În acest context, un rol de prim rang revine metodelor speciale de supraveghere sau cercetare reglementate în Titlul IV Capitolul IV intitulat *Metode speciale de supraveghere sau cercetare* din Codul de procedură actual.

Prezentul subcapitol vine să realizeze distincția dintre metodelor speciale de supraveghere sau cercetare.

4.2. Supravegherea tehnică

4.2.1. Cazuri și condiții de dispunere a măsurii de supraveghere tehnică

Subcapitolul 4.2.1. detaliază conceptul de *supraveghere tehnică*, condițiile legale de autorizare, procesul de punere în executare a mandatului de supraveghere tehnică, relevând totodată neajunsurile constatate în jurisprudența Curții Constituționale.

Maniera de expunere este una critică, fiind identificate riscurile care se pot ivi în activitatea organelor judiciare în tragerea la răspundere penală a celor ce săvârșesc infracțiuni.

4.2.2. Privire comparativă între procedura interceptării audio sau video realizată în condițiile vechiului cod de procedură penală și procedura de emitere a mandatului de supraveghere tehnică în contextul actualului cod de procedură penală

Utilizarea convorbirilor telefonice în investigarea infracțiunilor nu reprezintă o noutate pentru procedura penală.

Inițial, interceptarea convorbirilor telefonice nu se regăsea printre procedeele probatorii, ceea ce este firesc dat fiind faptul că, Codul de procedură penală anterior a fost adoptat în anul 1968.

Prin Legea nr.141/1996, Codul de procedură penală anterior (adoptat prin Legea nr.29 din 1968) a fost completat cu *Secțiunea V¹ Înregistrările audio sau video art.91¹ - 91⁵*.

Pe parcursul său evolutiv, Codul de procedură penală anterior cunoaște două momente importante privind reglementarea interceptării convorbirilor telefonice, respectiv anii 2003 și 2006.

Prin Legea nr.281/2003, are loc o modificare de substanță, respectiv organul judiciar competent să dispună interceptarea convorbirilor telefonice devine președintele instanței competente să judece cauza în primă instanță, în evaluarea condițiilor privind autorizarea interceptărilor apare principiul subsidiarității, și se stabilește o perioadă maximă a înregistrărilor autorizate, de 4 luni.

Legea nr.356/2006 pentru modificare și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi, aduce diferite nuanțări în procedura interceptării și înregistrării convorbirilor și comunicațiilor efectuate prin telefon sau prin orice alt mijloc electronic de comunicare.

O primă diferență notabilă între procedura interceptării și înregistrării convorbirilor și comunicațiilor efectuate prin telefon sau prin orice alt mijloc electronic de comunicare prevăzută de codul anterior și procedura supravegherii tehnice reglementată de actualul Cod de procedură, se referă la categoria de infracțiuni cu privire la care se poate dispune interceptarea.

Într-un mod cu totul adecvat, actualul cod elimină posibilitatea supravegherii tehnice la cererea motivată a persoanei vătămate, indiferent de natura infracțiunii.

Odată cu intrarea în vigoare a actualului cod, la 1 februarie 2014, s-a pus capăt, în mod definitiv, unei aparente controverse, respectiv legalitatea procedurii de autorizare a interceptării și înregistrării, în faza actelor premergătoare.

Actualul cod a eliminat faza actelor premergătoare, astfel, că, încă de la momentul primirii sesizării, organele judiciare sunt obligate să examineze condițiile de admisibilitate și apoi dispun începerea urmăririi penale, ceea ce creează cadrul procesual necesar investigării faptei sesizate.

Ca o concluzie, reținem faptul că reglementarea actuală a măsurilor privind supravegherea tehnică este superioară celei din vechiul Cod de procedură penală, oferind garanții superioare de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei.

4.2.3. Interceptările și înregistrările în reglementări procesual penale speciale

Pornind de la faptul că, reglementările Codului de procedură penală în vigoare, cu privire la înregistrările audio sau video, sunt aplicabile atât procedurilor judiciare aplicabile desfășurate potrivit Codului, cât și în cadrul procedurii judiciare desfășurate potrivit unor reglementări din legi speciale, în completarea acestora, am constatat că, deși majoritatea

faptelor ce constituie amenințări potrivit art.3 din Legea nr.51/1991⁸, sunt și infracțiuni iar procedura în materia securității naționale prezintă unele asemănări cu cea din procedura penală, raportul dintre ele a generat controverse atât în literatura de specialitate cât și în practică.

Definiția securității naționale este una generoasă, astfel încât legiuitorul a simțit nevoia să indice în concret care fapte constituie amenințări la adresa securității naționale.

Este de notat faptul că, în cvasitotalitatea lor, faptele care constituie amenințări la adresa securității naționale, sunt incriminate în sfera ilicitului penal, infracțiunile fiind prevăzute fie de Codul penal (în special titlul X *Infracțiuni contra securității naționale*), fie de legi speciale ce conțin norme cu caracter penal (ex: Legea nr.535/2004⁹).

Activitățile de culegere de informații descrise mai sus, au o sferă mai largă decât înțelesul supravegherii tehnice, însă cele două proceduri au un numitor comun prin aceea că, ambele presupun o intruziune a agenților statului în viața privată a persoanei.

După cum se poate observa activitatea de culegere de informații de serviciile specializate, potrivit legii, are o procedură similară, dacă nu aproape identică, cu activitatea de supraveghere tehnică, și oferă aproximativ aceleași garanții privind respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei.

Mai mult decât atât, deși Legea nr.51/1991 enumeră organele cu atribuții în domeniul securității naționale, din expunerea întregii proceduri, se poate constata că alături de acestea, un rol deosebit de important îl au organele judiciare – Înalta Curte de Casație și Justiție și Ministerul Public – organe care alături de procedura de autorizare conferă activității de culegere de informații¹⁰ caracterul unei veritabile proceduri penale.

Intervenția celor două organisme judiciare menționate reprezintă garanția împotriva arbitrariului.

Ca și în cazul procedurii penale, actuala reglementare este consecința evoluției societății, jurisprudenței constante a Curții Europene a Drepturilor Omului sau a efervescenței jurisprudențiale în materia dreptului constituțional, considerente pe care le vom relua în capitolul următor.

Datele și informațiile obținute în cadrul acestei proceduri, dacă indică pregătirea sau săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, sunt trimise organelor de urmărire penală potrivit art.61 din Codul de procedură penală. Însă acest din urmă articol reglementează exact

---

⁸ Legea nr.51 din 29 iulie 1991, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.163 din 7 august 1991

⁹ Legea nr.535 din 25 noiembrie 2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, publicată în Monitorul Oficial nr.1161 din 8 decembrie 2004

¹⁰ În sensul indicat de art.14 alin.3 din Legea nr.51/1991

actele încheiate de organele de constatare, inclusiv organele de ordine publică și siguranță națională.

Ca o primă concluzie se reține faptul că activitățile de culegere de informații – care implică acțiuni ce presupun restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale – se realizează practic ca o *etapă prealabilă*¹¹ sesizării organelor de urmărire penală cu privire la săvârșirea vreunei infracțiuni.

Abia din acest din urmă moment, al sesizării organelor de urmărire penală se poate apela la măsurile de supraveghere tehnică, ca măsuri de drept procesual.

Ceea ce este nefiresc în opinia noastră este că restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale în această *etapă prealabilă*, extra procesual penală, deși este supusă cenzurii organelor judiciare sub aspectul legalității și temeiniciei, se realizează în condiții legale mai puțin protective pentru cetățeni. Așa cum am mai relevat anterior, în cadrul *etapei prealabile* termenul maxim în care se poate dispune interceptarea convorbirilor telefonice este de 2 ani, iar în cazul unei proceduri judiciare de 6 luni. Un alt exemplu este că, în cadrul *etapei prealabile* subiecții măsurii pot să nu fie încunoștințați cu privire la măsura interceptării, pe când în cadrul procedurii judiciare, autoritățile au obligația informării persoanei supravegheate, fără nici o excepție.

În concluzie, considerăm că legislația în domeniul siguranței naționale, ce presupune restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, suferă din punct de vedere constituțional și necesită, în mod obligatoriu, corecții extinse astfel încât să ofere garanții împotriva arbitrarului cel puțin la fel ca în cazul unei proceduri judiciare propriu-zise.

O procedură cu totul specială o reprezintă procedura dării în urmărire, reglementată de Codul de procedură penală în Titlul IV *Proceduri speciale* Capitolul IV *Procedura dării în urmărire*.

Deși nu face parte din cadrul procesului penal propriu-zis, Codul de procedură penală a reglementat procedura specială a dării în urmărire, tocmai pentru a asigura o eficiență administrării actului de justiție.

În caz contrar, măsurile dispuse de autoritățile judiciare ale statului ar fi iluzorii, iar apărarea societății împotriva celor ce săvârșesc fapte cu valențe penale ar rămâne un simplu deziderat.

Procedeele probatorii utilizate în vederea administrării probelor în procesul penal propriu-zis, sunt utilizate și în cadrul procedurii speciale a dării în urmărire, după aceeași

---

¹¹ Titlatură conferită de autor

procedură și cu aceleași garanții, iar datele și informațiile fixate cu ajutorul acestora au drept scop identificarea, căutarea, localizarea și prinderea unei persoane.

4.2.4. Măsurile de supraveghere tehnică din perspectiva respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului

Instanța de contencios european a dezvoltat o bogată jurisprudență privitoare la respectarea dreptului la viață privată, la corespondență sau domiciliu.

Tocmai din perspectiva respectării dreptului la viață privată au fost abordate toate modificările legislative pe care le-a cunoscut reglementarea procesual penală privind interceptările și înregistrările convorbirilor private dintre persoane.

O cauză relevantă în jurisprudența Curții Europene a fost Dumitru Popescu c. României ce a antrenat schimbări de natură legislativă.

Pe de altă parte, jurisprudența europeană a stat și la baza unor decizii pronunțate de Curtea Constituțională, astfel că expunerea bogatei jurisprudențe în ceea ce privește drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei se impunea cu desăvârșire.

CAPITOLUL V FORME DE COOPERARE INTERNAȚIONALĂ

5.1. Cadrul european

Cooperarea internațională este o modalitate de întrajutorare între diferite state ale lumii, în diverse domenii, stabilite în mod concret prin tratate, convenții, acorduri, etc., care vizează în final, promovarea și protejarea unor interese naționale, regionale sau mondiale, în baza principiului respectării independenței și suveranității fiecărei părți contractante¹².

Cadrul legislativ intern privind cooperarea transfrontalieră în materie penală este dat de Legea nr.302/2004 privind cooperarea judiciară în materie penală.

5.2. Comisia rogatorie

Comisia rogatorie internațională în materie penală este acea formă de asistență judiciară care constă în împuternicirea pe care o autoritate judiciară dintr-un stat o acordă unei autorități din alt stat, mandată să îndeplinească, în locul și în numele său, unele activități judiciare privitoare la un anumit proces penal.

5.3. Echipele comune de anchetă

Dacă la o primă vedere utilizarea echipelor comune de anchetă presupune investigarea infracțiunilor de crimă organizată, în urma analizei legislației incidente se poate constata că utilizarea acestor instrumente nu este condiționată de categoria de infracțiuni investigate.

Oferind o foarte mare suplețe în utilizare, acest nou instrument va permite autorităților și serviciilor specializate să schimbe informații operaționale fără existența unui formalism particular, să desfășoare investigații comune pe tot parcursul anchetei și să coordoneze desfășurarea anchetei penale în cele două țări¹³.

5.4. Interceptarea comunicațiilor în spațiul juridic european

Cooperarea internațională în materie penală s-a intensificat în zilele noastre și s-a suprapus pe perioada de evoluție tehnologică, ce a căpătat dimensiuni de neimaginat cu o decadă sau două mai devreme.

---

¹² *Ibidem*, pag. 4

¹³ C.E. Ștefan, *Echipele comune de anchetă, instrument eficient de luptă împotriva criminalității organizate și a terorismului*, Revista Dreptul nr.2/2009, pag. 201

Ca atare, cooperarea între state a presupus, cu necesitate, și intensificarea relațiilor în ceea ce privește mijloacele tehnice de administrare a probelor, respectiv interceptarea și înregistrarea convorbirilor și comunicărilor.

Procedura privind interceptarea și înregistrarea convorbirilor și comunicărilor este reglementată de art.184 din legea specială, însă apreciem că reglementarea poate fi îmbunătățită substanțial.

Astfel, spre deosebire de percheziție, în care legea detaliază în mod concret procedura, inclusiv organele care dispun cu privire la aceasta, în cazul interceptărilor și înregistrărilor convorbirilor telefonice legea prezintă lacune ce pot da naștere la interpretări și controverse nedorite.

Aserțiunea se impune cu atât mai mult, cu cât procedura interceptării și înregistrării prezintă două etape distincte și la fel de importante: autorizarea măsurii și respectiv punerea efectivă în aplicare a măsurii de autorizare a interceptării și înregistrării.

Chestiunea care se pune în discuție este dacă în cazul executării comisiei rogatorii este necesară autorizarea măsurii interceptării și înregistrării convorbirilor de către organul competent, respectiv judecătorul de drepturi și libertăți, s-au este suficientă doar punerea în aplicare a ordinului de interceptare emis de autoritățile competente ale statului solicitant.

În opinia noastră, condițiile cu privire la autorizarea interceptării, astfel cum sunt reglementate în legislația română, trebuie respectate inclusiv în ceea ce privește categoriile de infracțiuni pentru care se poate dispune o astfel de măsură de supraveghere tehnică.

5.5. Instituții europene cu atribuții în domeniul cooperării judiciare

Subcapitolul 5.5 prezintă în detaliu instituțiile europene cu un rol proeminent în îmbunătățirea cooperării între statele europene în combaterea criminalității, inclusiv în ceea ce privește administrarea probatoriului în procesele penale.

CAPITOLUL VI ASPECTE DE DREPT COMPARAT

Capitolul VI reprezintă o privire de ansamblu asupra codurilor de procedură penală din spațiul european, care au reprezentat istoric modele de referință pentru legislația românească (Italia, Franța, Portugalia).

Pe de altă parte, apropierea noastră de Republica Moldova este un dat incontestabil și natural, astfel că privirea comparativă cu Codul de procedură penală al Republicii Moldova, era inevitabilă.

Analiza legislațiilor procesual penale vizează cadrul general al probațiunii, valoarea probatorie, identifică mijloacele de probă uzitate în procesul penal și chiar detaliază în cazul unora dintre acestea.

Am identificat avantajele și limitele pe care codurile de procedură analizate le au, chiar în raport cu codul român, și chiar am identificat și am preluat idei de modificare a codului nostru în scopul îmbunătățirii acestuia.

Concluzia generală a capitolului *Aspecte de drept comparat*, este aceea că drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei sunt apărate în mod adecvat, garanțiile juridice împotriva încălcării acestora sunt solide, iar legislația este aliniată jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, în ciuda tuturor diferențelor date de specificul fiecărei țări, culturi juridice sau mentalități.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA

Un proces penal în care se respectă drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, dreptul la un proces echitabil, care se desfășoară într-un termen rezonabil, în care siguranța persoanei este garantată, și care asigură societății protecția împotriva celor ce încalcă ordinea de drept, este specific societăților avansate, de tip occidental.

România s-a aflat după schimbarea de paradigmă din 1989 în postura de a alege, inclusiv în ceea ce privește domeniul justiției și al afacerilor interne, dacă adoptă o viziune de tip occidental, de sorginte democratică, sau rămâne încorsetată într-o direcție retrogradă în care individul nu reprezintă nucleul societății din care face parte.

Perioada scursă de aproape 30 de ani este caracterizată de multe decizii ale societății mai mult sau mai puțin controversate, de șovăieli în asumarea unui parcurs european, însă în final integrarea statului român în marea familie europeană este inevitabilă.

Același parcurs l-a avut și justiția din România, aflându-se pe un parcurs ascendent, poate pe o traiectorie mai clară decât a societății în ansamblul său, până la momentul zilelor noastre când pare că forțe retrograde se opun cu vehemență unei justiții performante și independente, dorind tot mai mult să o supună puterii politice, ceea ce înseamnă în mod evident o involuție certă a societății.

Anul 2014, anul în care au intrat în vigoare Noul Cod penal și Noul Cod de procedură penală, a fost un an de cotitură în societatea românească în general, și în domeniul justiției în special, poate similar perioadei anilor 2000-2004, perioadă când s-a realizat – apreciem noi – o mare reformă în zona justiției, ce a dus la transformările sociale din anii ce au urmat.

Cu certitudine, actualul cod, cu toate imperfecțiunile sale, reprezintă o evoluție firească față de codul anterior intrat în vigoare în 1969 – nu facem parte dintre detractorii vechiului cod doar pentru că a fost adoptat într-o perioadă comunistă, întrucât acesta și-a dovedit performanța în perioada îndelungată în care a funcționat – însă se pune întrebarea, în ce măsură răspunde rașiunilor pentru care a fost adoptat și care au stat la baza tezelor sale prealabile, respectiv lipsa de celeritate a desfășurării proceselor penale în general, neîncrederea justițiabililor în actul de justiție, costurile sociale și umane, lipsa de previzibilitate a unor soluții.

Răspunsul este evident unul complex. Ceea ce este evident pentru orice observator obiectiv și rezonabil este faptul că Noul Cod de procedură penală realizează o protecție sporită a drepturilor și libertăților persoanei cercetate.

Comisia de elaborare a codului a avut în vedere documentele juridice cu forță europeană, jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului în materie, dar și jurisprudența Curții Constituționale a României.

Pe de altă parte, se ridică și chestiunea dacă protecția sporită a drepturilor și libertăților persoanei cercetate se află într-un echilibru cu apărarea societății împotriva celor ce săvârșesc infracțiuni.

Echilibrul este unul destul de fragil, ca un joc cu sumă nulă, orice măsuri de protecție sporită a unei categorii putând duce la dificultăți în ceea ce privește apărarea celorlalți.

În scurta perioadă de timp de la punerea sa în aplicare, codul a făcut obiectul unor succesive excepții de neconstituționalitate, fapt ce a dat ocazia Curții Constituționale a României să verifice în ce măsură codul respectă exigențele constituționale.

Instanța de contencios constituțional a sancționat în numeroase situații nerespectarea legii fundamentale de către Noul Cod de procedură penală creând oportunitatea punerii acestuia în acord cu exigențele constituționale.

Trebuie făcută totuși o observație, respectiv că majoritatea soluțiilor legislative declarate neconstituționale sunt preluate din Cod de procedură penală anterior, deci nu sunt inovații legislative în materie procesual penală.

O analiză atentă a soluțiilor legislative adoptate în Noul Cod de procedură penală, a modificărilor survenite la acesta dar și a deciziilor Curții Constituționale, relevă faptul că rațiunea tuturor este respectarea drepturilor și libertățile fundamentale ale persoanelor.

Cu toate acestea, pare că, Codul de procedură penală nu se apropie de împlinirea obiectivelor ce au stat la baza tezelor prealabile ale, respectiv creșterea celerității desfășurării proceselor penale în general, creșterea încrederii justițiabililor în actul de justiție, costurile sociale și umane, previzibilitatea în adoptarea unor soluții.

Într-o primă concluzie putem aprecia că, Noul Cod de procedură penală răspunde doar parțial unor necesități sociale, respectiv respectarea drepturilor și libertățile fundamentale ale persoanelor, fără însă să rezolve probleme generale ale sistemului de justiție, care implică desigur, în final, dar dintr-o perspectivă mai largă, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale tuturor persoanelor și ale societății în ansamblul său.

În opinia noastră, Cod de procedură penală nici nu poate rezolva probleme cum a fi creșterea celerității desfășurării proceselor penale în general, creșterea încrederii justițiabililor în actul de justiție, costurile sociale și umane, întrucât rezolvarea acestor chestiuni este de natură mai mult logistică și financiară decât de resortul reglementărilor procesual penale.

În ceea ce privește probațiunea procesual penală apreciem că reglementarea sa din legislația românească este una de nivel european, și se află în pas chiar și cu evoluțiile tehnologice moderne.

Compatibilitatea reglementării cu cea europeană rezultă atât din compatibilitatea cu instrumentele juridice europene și jurisprudența instanței de contencios european al drepturilor omului, ci inclusiv din analiza comparativă între Codul de procedură penală român și celelalte coduri de procedură penală despre care am făcut aprecieri în Capitolul VI *Aspecte de drept comparat*.

În urma analizei Codului de procedură penală pe parcursul cercetării doctorale am identificat aspecte perfectibile ce țin de activitatea de probațiune în procesul penal și care pot fi îmbunătățite prin corecturi ale legislației incidente.

Abordarea *probațiunii* ca instituție a dreptului procesual penal dintr-o perspectiva critică, a practicianului ce se confruntă în activitatea sa cotidiană cu neajunsurile legislative, este una sinceră și se datorează, în parte, și frustrărilor că imperfecțiunile legislative nu au fost expuse în literatura de specialitate, poate prea temătoare în a specula și a dezbate pe tema diferitelor instituții ale dreptului procesual penal.

Lucrarea s-a dorit a fi una în care sunt identificate în concret vulnerabilitățile Codului de procedură penală, explicitate, dar în care sunt propuse și soluții viabile de funcționare a instituțiilor procesuale.

Propunerile unor modificări legislative pe care le avem în vedere sunt de două categorii, respectiv modificări care implică doar ajustări aduse Codului de procedură penală, și modificări de o anvergură mai mare, ce implică o schimbare de paradigmă atât în arhitectura procesual penală cât și cea privind organizarea judiciară.

➤ O primă categorie de modificări vizează strict modificări ale articolelor Codului de procedură penală:

A) O modificare pe care o învederăm ca fiind utilă și care ar fi de natură să aducă o protecție suplimentară protecției vieții private persoanei, este modificarea art.117 cu titlul marginal *Persoanele care au dreptul de a refuza să dea declarații în calitate de martor*, în sensul lărgirii ariei persoanelor care au dreptul de a nu da declarații.

Apreciem că protecția trebuie să vizeze eventual și persoane care sunt rude în linie colaterală cu suspectul sau inculpatul, până la gradul 4.

B) O schimbare de optică a legiuitorului a operat odată cu intrarea în vigoare a Noului Cod de procedură penală, în referire la actele de constatare ale organelor de ordine publică și

siguranță națională, ale organelor inspecțiilor de stat, ale organelor de conducere și control ale autorităților administrațiilor publice sau alte instituții ori autorități publice.

Dacă în viziunea Codului de procedură penală procesele-verbale de constatare reprezentau mijloace de probă în procesul penal, în actuala reglementare procesele-verbale constituie doar acte de sesizare ale organelor de urmărire penală, neputând fi exploatate drept mijloace de probă.

Modificarea este de natură să ducă la îngreunarea tragerii la răspundere penală a persoanelor responsabile, în special în cazul unor infracțiuni de o gravitate mai redusă și în care activitatea de probațiune nu este una deosebit de elaborată, astfel că administrarea proceselor-verbale de constatare drept mijloace de probă era utilă.

Oricum, organele judiciare au posibilitatea să realizeze în concret evaluarea probatoriului în baza principiului liberei aprecieri a probelor și, în măsura în care consideră necesar pot orice mijloc de probă util cauzei.

În activitatea practică, se întâlnesc des situații în care autorul unei infracțiuni la regimul rutier – spre exemplu conducere fără permis – este oprit de organele de constatare ale poliției rutiere.

Potrivit Noului Cod de procedură penală, pentru a administra un probatoriu adecvat este necesară audierea în calitate de martori exact a polițiștilor rutieri care au constatat infracțiunea (în ipoteza în care nu există alți martori sau imagini video, foto, etc.), întrucât procesul-verbal de constatare întocmit de aceștia cu ocazia depistării nu are valoare de mijloc de probă, așa cum era reglementat în Codul de procedură penală anterior.

În măsura în care procesul-verbal de constatare ar fi avut valoare de mijloc de probă, coroborat cu celelalte mijloace de probă (recunoașterea autorului, documente din care reiese nedeținerea permisului de conducere), nu mai era necesară audierea în calitate de martori a polițiștilor rutieri.

În actualul context legislativ, săvârșirea infracțiunii poate fi probată cu declarațiile de martor ale polițiștilor rutieri (în ipoteza în care nu există alți martori sau imagini video, foto, etc.), întrucât procesul-verbal de constatare nu mai are valoarea juridică de mijloc de probă.

Audierea acestora din urmă, datorită inconvenientelor pe care le presupune un astfel de procedeu repetat – zile lipsă de la serviciu pentru a se prezenta în fața organelor judiciare, timpi lungi de așteptare, etc. – îi va tenta să nu mai realizeze o activitate de constatare a infracțiunilor eficientă, și astfel drepturile cetățenilor și a societății în general sunt periclitare sau chiar lezate.

C) O altă modificare vizează utilizarea metodelor speciale de supraveghere sau cercetare care sunt autorizate de judecătorul de drepturi și libertăți.

Astfel, în timp ce în cazul interceptării convorbirilor telefonice ori a oricărui tip de comunicare la distanță – și în mod similar supravegherea video, audio sau prin fotografiere – măsuri ce sunt autorizate de către judecătorul de drepturi și libertăți, acestea pot fi autorizate, cu titlu provizoriu, și de către procuror, în cazul măsurii de supraveghere constând în obținerea datelor de trafic și de localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, autorizarea provizorie de către procuror nu este posibilă.

Nu există nici o explicație rezonabilă pentru faptul că procurorul se află în imposibilitatea legală de a dispune autorizarea cu titlu provizoriu a unei astfel de măsuri.

Mai mult decât atât, măsura interceptării convorbirilor telefonice ori a oricărui tip de comunicare la distanță, care poate fi autorizată cu titlu provizoriu de către procuror, presupune o intruziune mai profundă în viața privată decât măsura localizării întrucât interceptarea presupune deoalarea conținutului convorbirii, ceea ce poate avea consecințe mult mai grave.

Nereglementarea autorizării cu titlul provizoriu de către procuror, a măsurii privind obținerea datelor de trafic și de localizare, poate avea consecințe nefaste asupra investigării infracțiunilor ce presupun administrarea unor astfel de procedee probatorii.

Astfel, un fenomen deosebit în activitatea infracțională au devenit infracțiunile de înșelăciune, cunoscute publicului larg sub denumirea generică de înșelăciuni săvârșite prin *metoda accidentul*. Acestea presupun că autorii sună diverse persoane, își declină identități și calități false, de obicei calitatea de avocat, și anunță victimele cu privire la faptul că persoane apropiate acestora au produs accidente de circulație.

Apoi, sub pretextul că oferă bani drept mită organelor judiciare sau îi oferă persoanelor vătămate în accident pentru o eventuală împăcare, autorii solicită persoanelor vătămate ale infracțiunilor de înșelăciune, diferite sume de bani, care urmează a fi înmânate de către victime persoanelor trimise de autorii infracțiunilor de înșelăciune.

Se observă deci o activitate elaborată, care presupune utilizarea dispozitivelor telefonice, fixe sau mobile, după caz.

Având în vedere că persoanele vătămate ale infracțiunilor de înșelăciune sesizează fapte organelor de urmărire penală ulterior consumării infracțiunii, se impune obținerea datelor de trafic și de localizare ale telefoanelor utilizate de autorii infracțiunilor de înșelăciune și ale eventualilor complici ai acestora.

Or, bariera legală ce nu permite identificarea și localizarea telefoanelor într-un timp foarte scurt, duce la imposibilitatea identificării autorilor, care aruncă telefoanele utilizate, și astfel multe infracțiuni de o gravitate ridicată rămân cu autor necunoscut, aceștia nefiind identificați niciodată.

În acest context, se impune reglementarea cu prisosință a autorizării, cu titlu provizoriu, de către procuror, a măsurii de supraveghere tehnică constând în obținerea datelor de trafic și de localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului.

D) Tot ca o propunere de *lege ferenda* apreciem necesară modificarea sensului dat de lege *obținerii datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane*.

În sensul dat de lege în prezent, prin sintagma de mai sus se înțeleg operațiunile prin care se asigură cunoașterea conținutului tranzacțiilor financiare și al altor operațiuni efectuate sau care urmează să fie efectuate prin intermediul unei instituții de credit ori alte entități financiare, precum, și obținerea de la o instituție de credit sau de la altă entitate financiară de înregistrări ori informații aflate în posesia acesteia referitoare la tranzacțiile sau operațiunile unei persoane.

Practic, potrivit definiției de mai sus, pentru obținerea chiar și a unui contract de credit al unei persoane, pentru ipoteza investigării unei infracțiuni de înșelăciune cu credite bancare, sau pentru obținerea unui contract de amanet, în ipoteza investigării unei infracțiuni de tâlhărie soldată cu smulgerea unui telefon mobil ce ulterior a fost amanetat, este necesară obținerea unui mandat de supraveghere tehnică.

Dincolo de dificultățile întâmpinate în ceea ce înseamnă celeritatea anchetei, apreciem că autorizarea judecătorului pentru obținerea unui document precum cele indicate mai sus, este excesivă, cu atât mai mult cu cât verificarea înregistrărilor nu reprezintă, în opinia noastră, o intruziune suficient de gravă în viața privată a persoanei astfel încât să clameze necesitatea intervenției unui judecător, acea *instanță independentă* în opinia Curții Europene a Drepturilor Omului, ce presupune existența tuturor garanțiilor că drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, recunoscute și protejate de lege, nu sunt încălcate de agenții statului.

Nici nu am identificat vreo ipoteză în care instanțe de contencios european a drepturilor omului, să fi apreciat că obținerea unui contract de credit al unei persoane reprezintă o intruziune profundă în viața privată a persoanei.

De altfel, textul de lege, așa cum a fost adoptat de către legiuitor nu corespunde cu intenția declarată a membrilor din Comisia de elaborare a Noului Cod de procedură penală,

constituită la nivelul Ministerului Justiției, a căror viziune cu privire la acea instituție procesuală era oarecum diferită. Intenția era aceea ca metodele speciale de supraveghere – deci inclusiv obținerea datelor privind tranzacțiile financiare – să presupună o activitate mai complexă, de supraveghere constantă, care se derulează în viitor, în timp real, a celor ce săvârșesc infracțiuni, inclusiv prin intermediul instituțiilor financiare sau similare, și nicidecum obținerea unor documente ce conțin situația financiară a unei persoane, cum ar fi un contract de credit.

În acest sens, apreciem că se impune corectarea art.138 alin.9 Cod procedură penală, în sensul modificării definiției oferite *obținerii datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane din operațiunile prin care se asigură cunoașterea conținutului tranzacțiilor financiare și al altor operațiuni efectuate sau care urmează să fie efectuate prin intermediul unei instituții de credit ori alte entități financiare, precum, și obținerea de la o instituție de credit sau de la altă entitate financiară de înscrieri ori informații aflate în posesia acesteia referitoare la tranzacțiile sau operațiunile unei persoane, în operațiunile prin care se asigură cunoașterea conținutului tranzacțiilor financiare și al altor operațiuni efectuate sau care urmează să fie efectuate prin intermediul unei instituții de credit ori alte entități financiare, complexă, de supraveghere constantă, care se derulează în viitor, în timp real, și care impune informarea de îndată a organelor de urmărire penală, precum, și punerea la dispoziție către acestea a tuturor datelor, informațiilor și documentelor, inclusiv imagini video sau audio, ce decurg din efectuarea tranzacțiilor financiare.*

E) O modificare suplimentară ce se impune a fi operată, în corelare directă cu modificarea de mai sus, este corecția ce se impune reglementării conferite de art.153 din cod, astfel încât procurorul să poată obține nu doar existența și conținutul conturilor, ci și documente și alte înscrieri cum ar fi extrase de cont, sau contracte de amanet, contracte de credit sau de garanție, încheiate între diferite persoane și instituții de credit ori alte entități financiare, care în prezent pot face doar obiectul unui mandat de supraveghere.

La acest moment, și pentru obținerea unui extras de cont este necesară emiterea unui mandat, precum în situația de mai sus.

Considerentele cu privire la necesitatea obținerii unui extras de cont de către organele de urmărire penală, fără aprobarea judecătorului, sunt similare celor expuse la litera C) astfel încât nu vom reveni asupra lor.

Mai învedereăm în susținerea punctului nostru de vedere, faptul că inspectorii antifraudă ce funcționează în cadrul Direcției Generale Antifraudă Fiscală pot obține orice fel

de informații și date (deci inclusiv extrase de cont) de la orice instituție publică sau privată¹⁴, însă organele de urmărire penală, care prezintă garanții de independență mai solide, nu pot obține aceleași date (extrase de cont) decât cu autorizarea judecătorului, deși scopul poate fi unic, respectiv documentarea investigativă a unei infracțiuni, de principiu economico-financiară.

Deci, prin redefinirea sintagmei *date privind tranzacțiile financiare* o parte dintre activitățile care în prezent sunt circumscrise definiției respectiv obținerea de extrase de cont, contracte de amanet, contracte de credit sau de garanție, încheiate între diferite persoane și instituții de credit ori alte entități financiare ori care emană de la acestea, ar trebui să poată fi obținute de organele de urmărire penală, fără a fi necesară confirmarea măsurii de ridicare către judecător.

F) În același timp propunem în actuala paradigmă a organizării judiciare, este cea privind posibilitatea procurorului de a dispune, cu titlu provizoriu, și sub condiția confirmării într-un termen rezonabil, de 24 sau 48 de ore, de către judecătorul de drepturi și libertăți, a măsurii percheziției domiciliare.

Măsura este necesară având în vedere că obținerea autorizației poate duce la dispariția unor probe necesare cercetării unor infracțiuni grave cum ar fi omor, infracțiuni de corupție, infracțiuni comise cu violență sau cele de regimul vieții sexuale.

În măsura în care autorizarea procurorului ar fi dată cu nerespectarea dispozițiilor legale, se pot reglementa remedii procesuale, cum ar fi distrugerea probelor nelegal obținute în procedura percheziției.

G) O ultimă modificare pe care o propunem este aceea ca persoanele care pot dobândi calitatea de martor în procesul penal și care au obligația legală de a respecta secretul profesional, inclusiv condițiile de eliberare de sub obligația de a ține secretul profesional, să fie indicate expres de Codul de procedură penală, și nu de norme legale extrapenale, astfel înfăptuirea justiției să nu fie la aprecierea unui terț, fie că acesta este o instituție sau autoritate a statului sau o persoană fizică sau juridică de drept privat.

➤ Cea de-a doua categorie de modificări este una de o mai mare anvergură, și vizează o schimbare a paradigmei Ministerului Public.

---

¹⁴ Ordonanța de urgență a Guvernului nr.74/26.06.2013 publicată în Monitorul Oficial nr.389 din 29 iunie 2013: art.6 alin.2 lit.k și n – inspectorii antifraudă, în îndeplinirea atribuțiilor ce le revin au dreptul să solicite, în condițiile legii, date sau, sau după caz, documente, de la orice entitate publică/privată, în scopul instrumentării sau fundamentării constatărilor cu privire la săvârșirea unor fapte ce contravin legislației în vigoare în domeniul financiar sau vamal, și să utilizeze baze de date, necesare pentru prevenirea evaziunii fiscale, infracțiunilor economico-financiare și a altor fapte ilicite în domeniul fiscal și vamal

Actualmente, acesta este parte a autorității judecătorești și are rolul de a reprezenta interesele generale ale societății și apăra ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor.

Potrivit Curții Constituționale a României, Ministerului Public a fost instituit ca o magistratură componentă a autorității judecătorești, având rolul de a reprezenta în activitatea judiciară societatea și de a apăra ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor, iar procurorii au, ca și judecătorii, statutul constituțional de magistrați¹⁵.

Cu toate acestea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost constantă în a aprecia că procurorii nu întrunesc condițiile necesare – independență față de procurorul general și mai apoi față de ministrul justiției – pentru a putea fi definiți drept *instanță independentă*, astfel încât jurisprudența instanței de contencios al drepturilor omului a determinat o serie de modificări succesive ale legislației procesuale penale.

Astfel, dacă până la acel moment procurorul era organul judiciar care dispunea autorizarea interceptărilor și înregistrărilor telefonice, autorizarea perchezițiilor domiciliare, sau arestarea preventivă, măsuri procesuale ce presupun o intruziune profundă în viața privată, ulterior, sub presiunea jurisprudenței europene, Codul de procedură penală a suferit modificări, astfel încât aceste măsuri procesuale menționate mai sus, sunt dispuse de către judecător.

În acest mod judecătorul a început să interfereze în mod excesiv, apreciem noi, în faza de urmărire penală.

Ori, tocmai această interferare excesivă poate conduce tocmai la situația în care să i se reproșeze judecătorului în procesul penal, exact ce i se reproșă procurorului, respectiv că procurorul nu reprezintă o instanță independentă și imparțială, și ca atare nu poate aprecia asupra luării măsurii arestului preventiv, chiar și pentru că, de îndată ce există o șansă ca procurorul să devină organ de urmărire, el încetează să mai fie imparțial în sensul articolului 5 paragraful 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Nu are importanță dacă magistratul a luat sau nu parte la proces ulterior, întrucât simpla eventualitate este suficientă pentru a arunca o umbră de îndoială asupra independenței și imparțialității sale¹⁶.

Având în vedere aceste considerente, propunem separarea funcțiilor judiciare pentru faza de urmărire penală, care trebuie să fie exercitate de către procuror, cu excepția măsurilor preventive, și cele pentru faza de judecată care trebuie exercitate de către judecător.

---

¹⁵ Decizia Curții Constituționale nr.866/28 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial nr.5 din 5.01.2007

¹⁶ CEDO *Hotărârea Huber contra Elveției din 23 octombrie 1990, parag. 39, 44*

Însă, pentru a oferi procurorului plentitudinea funcțiilor judiciare aferente fazei de urmărire penală, este necesar a se opera modificări de natură conceptuală, care să asigure garanții sporite de independență magistratului procuror.

În acest sens, o primă modificare ce se impune a fi operată este modificarea art.132 alin.1 din Constituția României, în sensul eliminării sintagmei *sub autoritatea ministrului justiției*.

În acest fel este eliminată orice fel de dezbateră sau controversă privind subordonarea politică a procurorilor din cadrul Ministerului Public.

Tot ca o continuare a procesului de consolidare a independenței a sistemului Ministerului Public, apreciem că se impune modificarea modalității de numire a procurorilor în funcțiile de conducere, de la vârful Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism – procuror general, adjuncții acestuia, procurorii șefii de secții, procurorii șefi direcții și adjuncții acestora – astfel încât aceștia să nu mai fie numiți la propunerea ministrului justiției, cu avizul Consiliului Superior al Magistraturii, de către Președintele României.

Învederăm o perspectivă în care în funcțiile de conducere de mai sus, procurorii să fie numiți de către Președintele României, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

Astfel, Consiliul, garantul independenței justiției este cel în măsură – cu perspective obiective și profesioniste – să propună conducătorii Ministerului Public, fără a interfera astfel cu factorul politic.

Totodată este necesar în opinia noastră ca propunerea Consiliului să nu poată fi respinsă de către Președintele României, decât o singură dată și motivat, astfel încât să nu se creeze sincope de funcționare a Ministerului Public.

În același timp, independența procurorilor trebuie întărită nu doar ca sistem, independent de puterea executivă, ci trebuie consolidată inclusiv la nivelul fiecărui procuror în parte, în raport de conducătorul ierarhic superior.

Înțelegem pe deplin mecanismul de funcționare al Ministerului Public și necesitatea unei puteri operaționale mai consistente a conducătorului de parchet, spre deosebire de președintele unei instanțe de judecată, în raport cu magistrații procurori și judecători, însă apreciem că se poate realiza un echilibru între necesitatea consolidării independenței procurorilor și cea a unei capacități operaționale suplimentare impusă de conducătorul unității de parchet.

În acest sens apreciem că o perspectivă rezonabilă ar fi modificarea Codului de procedură penală, în sensul eliminării posibilității legale ca procurorul ierarhic să poată infirma actele procurorilor din subordine pentru nelegalitate și netemeinicie, iar procurorul ierarhic să poată infirma actele și soluțiile procurorilor din subordine, doar pentru nelegalitate.

Potrivit art.304 Cod procedură penală, când procurorul ierarhic superior constată că un act sau o măsură procesuală a procurorului ierarhic inferior este neîntemeiată sau nu este dată cu respectarea dispozițiilor legale, o infirmă motivat.

Astfel, crește gradul de dependență al procurorului ierarhic inferior față de superiorul său, și evident îi micșorează spectrul de acțiune, existând riscul intruziunii în mod arbitrar al agenților statului în viața privată.

Operându-se modificările propuse, apreciem că garanțiile de independență ale procurorilor din cadrul Ministerului Public pot permite obținerea plentitudinii funcțiilor judiciare ale procurorilor în faza de urmărire penală, cu excepția măsurilor preventive.

Având în vedere gravitatea ridicată a măsurilor restrictive sau privative de drepturi considerăm că este util să rămână o atribuție legală a judecătorului, astfel încât un observator cu totul obiectiv cum este un judecător străin de procesul penal, să fie cel care apreciază asupra măsurilor preventive.

Bibliografie

Legislație națională

1. Codul de procedură penală din 1864
2. Codul de procedură penală din 1936
3. Codul de procedură penală din 1968, publicat în Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România nr.145-146 din 12 noiembrie 1968, republicat
4. Legea nr.51 din 29 iulie 1991, privind siguranța națională a României, publicată Monitorul Oficial nr.163 din 7 august 1991, republicată
5. Legea nr.14 din 24 februarie 1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, publicată în Monitorul Oficial nr.33 din 3 martie 1992, republicată
6. Legea nr.36 din 12 mai 1995, a notarilor publici și a activității notariale, publicată în Monitorul Oficial nr.92 din 16 mai 1995, republicată
7. Legea nr.51 din 7 iunie 1995, privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, publicată în Monitorul Oficial nr.116 din 9 iunie 1995, republicată
8. Legea nr.8 din 14 martie 1996, privind drepturile de autor și drepturile conexe, publicată în Monitorul Oficial nr.60 din 26 martie 1996, republicată
9. Legea nr.78 din 8 martie 2000, pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în Monitorul Oficial nr.219 din 18 mai 2000, republicată
10. Legea nr.218 din 23 aprilie 2002, privind organizarea și funcționarea Poliției Române, publicată în Monitorul Oficial nr.305 din 9 mai 2002, republicată
11. Legea nr.682 din 19 decembrie 2002, privind protecția martorilor, publicată Monitorul Oficial nr.964 din 28 decembrie 2002, republicată
12. Legea nr.656/2002, pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, publicată în Monitorul Oficial nr.904 din 12 decembrie 2002, republicată
13. Legea nr.39 din 21 ianuarie 2003, privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, publicată în Monitorul Oficial nr.50 din 29 ianuarie 2003, republicată
14. Legea nr.161 din 19 aprilie 2003, privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată Monitorul Oficial nr.279 din 21 aprilie 2003, republicată
15. Legea nr.281 din 24 iunie 2003, pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală și a altor legi speciale, publicată în Monitorul Oficial nr. 468 din 1 iulie 2003, republicată

16. Legea nr.302 din 28 iunie 2004, privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, publicată în Monitorul Oficial nr.594 din 1 iulie 2004, republicată
17. Legea nr.303 din 28 iunie 2004, privind statutul judecătorilor și procurorilor, publicată în Monitorul Oficial nr.576 din 29 iunie 2004, republicată
18. Legea nr.364 din 15 septembrie 2004, privind organizarea și funcționarea poliției judiciare, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.869 din 23 septembrie 2004, republicată
19. Legea nr.508 din 17 noiembrie 2004, privind organizarea și funcționarea în cadrul Ministerului Public a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, publicată în Monitorul Oficial nr.1089 din 23 noiembrie 2004, republicată
20. Legea nr.535 din 25 noiembrie 2004, privind prevenirea și combaterea terorismului, publicată în Monitorul Oficial nr.1161 din 8 decembrie 2004, republicată
21. Legea nr.356 din 21 iulie 2006, pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi, publicată în Monitorul Oficial nr.677 din 7 august 2006, republicată
22. Legea nr.286 din 17 iulie 2009, privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial nr.510 din 24 iulie 2009, republicat
23. Legea nr.135 din 1 iulie 2010, privind Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr.486 din 15 iulie 2010, republicat
24. Legea nr.141 din 12 iulie 2010, privind înființarea, organizarea și funcționarea Sistemului Național de Semnalări și participarea României la Sistemul de Informații Schengen, publicată în Monitorul Oficial nr.498 din 19 iulie 2010, Partea I
25. Legea nr.55 din 22 martie 2012, privind cooperarea României cu Oficiul European de Poliție (Europol), publicată în Monitorul Oficial nr.185 din 22 martie 2012
26. Legea nr.255 din 19 iulie 2013, pentru punerea în aplicare a Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial nr.515 din 14 august 2013
27. Legea nr.254 din 19 iulie 2013, privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, publicată în Monitorul Oficial nr.514 din 14 august 2013
28. Ordonanța de Guvern nr.2 din 21 ianuarie 2000, privind organizarea activității de expertiză tehnică judiciară și extrajudiciară, publicată în Monitorul Oficial nr.26 din 25 ianuarie 2000
29. Ordonanța de Guvern nr.2 din 12 iulie 2001, privind regimul juridic al contravențiilor, publicată în Monitorul Oficial nr.410 din 25 iulie 2001

30. Ordonanța de urgență a Guvernului nr.43 din 4 aprilie 2002, privind Direcția Națională Anticorupție, publicată în Monitorul Oficial nr.244 din 11 aprilie 2002, republicată
31. Ordonanța de urgență a Guvernului nr.123 din 5 noiembrie 2007, privind unele măsuri pentru consolidarea cooperării judiciare cu statele membre ale Uniunii Europene, publicată în Monitorul Oficial nr.751 din 6 noiembrie 2007
32. Ordonanța de urgență a Guvernului nr.74 din 26 iunie 2013, privind unele măsuri pentru îmbunătățirea activității Agenției Naționale de Administrare Fiscale, precum și pentru modificarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial nr.389 din 23 iunie 2013
33. Ordonanța de urgență a Guvernului nr.18 din 18 mai 2016, pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art.31 alin.1 din Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară, publicată în Monitorul Oficial nr.389 din 23 mai 2016
34. Ordonanța de Guvern nr.76 din 2 noiembrie 2016, privind înființarea, organizarea și funcționarea Direcției Generale de Protecție Internă a Ministerului Afacerilor Interne, publicată în Monitorul Oficial nr.891 din 8 noiembrie 2016
35. Hotărârea de Guvern nr.829 din 25 iulie 2007, pentru aprobarea tezelor prealabile ale proiectului Codului de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr.556 din 14 august 2007
36. Hotărârea nr.33 a Ședinței comune a Senatului și a Camerei Deputaților din 23 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.450 din 23 iunie 2015
37. Hotărârea Guvernului nr.779 din 23 septembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial, nr.763 din 13 octombrie 2015

Legislație internațională

1. Convenția Europeană a Drepturilor Omului, încheiată la Roma, la 4 noiembrie 1950, și protocoalele sale adiționale, ratificată de România prin Legea nr.30 din 18 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial nr.135 din 31 mai 1994
2. Tratatul Uniunii Europene încheiat la Maastricht (versiunea consolidată), JO 326/16 din 26 noiembrie 2010
3. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, proclamată la Nisa în 2000, reproclamată de către Parlamentul European, Consiliu și Comisie la 12 decembrie 2007, JO C303, 14 decembrie 2007
4. Convenția privind asistența judiciară în materie penală din 29 mai 2000, JO C197/1 din 12 decembrie 2000

5. Convenția cu privire la relațiile diplomatice încheiată la Viena la 18 aprilie 1961, publicată în Buletinul Oficial nr.89 din 8 iulie 1968
6. Convenția cu privire la relațiile consulare adoptată la Viena la 19 martie 1967, publicată în Buletinul Oficial nr.10 din 28 ianuarie 1972
7. Deciziei-cadru a Consiliului 2002/584/JAI din 13 iunie 2002, privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, JO L190/1, 18 iulie 2002
8. Decizia-cadru 2002/465/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind echipele comune de anchetă, JO L 162 din 20 iunie 2002
9. Directiva 2016/343 din 9 martie 2016, privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, a Parlamentului European și a Consiliului, JO L 65/2 din 11 martie 2016
10. Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului nr.2016/794 din 11 mai 2016, JO L135/53 din 24 mai 2016
11. Regulamentul Consiliului (UE) 2017/1939 din 12 octombrie 2017 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în ceea ce privește instituirea Parchetului European (EPPO), JO L283/1 din 31 octombrie 2017
12. Decizia 2002/187/JAI a Consiliului din 28 februarie 2002, JO L 63/01 din 6 martie 2003
13. Decizia 2003/659/JAI a Consiliului din 18 iunie 2003, JO L254/44 din 29 septembrie 2003
14. Decizia 2009/426/JAI a Consiliului din 16 decembrie 2008, JO L138/14 din 4 iunie 2009
15. Deciziei 2009/371/JAI a Consiliului din 6 aprilie 2009, JO L 121/37 din 15 mai 2009
16. Decizia 2007/533/JAI a Consiliului din 12 iunie 2007, JO L 205/63 din 7 august 2007
17. Acțiunea Comună 98/733/JAI a Consiliului din 21 decembrie 1998 privind incriminarea participării la o organizație criminală în statele membre ale Uniunii Europene, JO L351/1 din 29 decembrie 1998
18. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.104-110 din 7 iunie 2003
19. Legea nr.371 din 1 decembrie 2006, cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.14-17 din 2 februarie 2007
- 20 Codul de procedură penală al Republicii Portugalia, aprobat prin decretul-lege nr.78 din 17 februarie 1987
21. Codul de procedură penală al Republicii Italiene, aprobat prin decretul nr.477 din 22 septembrie 1988

22. Codul de procedură penală a Republicii Franceze

Tratate, articol, monografii

1. Bârsan Corneliu, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii pe articole*, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2010
2. Boroi Alexandru, Rusu Ion, Rusu Minodora-Ioana, *Tratat de Cooperare judiciară internațională în materie penală*, Ed. C.H. Beck, București, 2016
3. Chevallier-Govers Constance, *De la cooperare, la integrarea poliției în Uniunea Europeană*, Bruylant, Bruxelles, 1999
4. Coca George, Coca Mădălina, *Percheziția. Studii de drept comparat*, Revista de drept penal, București, 2007
5. Conf. univ. dr. Dabu Valerică, Enoiu Boboc Tudorel, *Percheziție. Infracțiune flagrantă. Constituționalitate*, Revista de Drept Penal, Anul XI, nr.3, iulie-septembrie, R.A. Monitorul Oficial, București, 2004
6. Doltu Ioan, *Martorul în procesul penal*, Revista de Drept Penal, Anul II, nr.3, iulie-septembrie, R.A. Monitorul Oficial, București, 1995
7. Covalciuc Mihai, *Oportunitatea și utilitatea expertizei judiciare contabile*, Revista de Drept penal, Anul XI, nr.3 iulie-septembrie, R.A. Monitorul Oficial, București, 2004
8. Crudu Irinel Valeriu, *Metode de investigare a infracțiunilor având ca obiect drepturile de autor și drepturile conexe*, Revista Pro Lege, nr.3/2012, revistă editată de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
9. Micu Bogdan, Păun Alina-Gabriela, Slăvoiu Radu, *Procedură penală*, Ed. Hamangiu, 2014
10. Dâmbu Dumitru, *Interceptarea și înregistrarea convorbirilor sau comunicărilor*, Revista de Drept Penal, Anul XIV, nr.3, R.A. Monitorul Oficial, București, 2007
11. Dongoroz V., *Curs de procedură penală*, București, ediția a II-a 1942
12. Dumitrache Alina Ana, *Spălarea banilor. Aspecte juridico-penale*, Ed. Universul Juridic, București, 2013
13. Florescu Bujor, *Curs de investigații criminale*, Editura Concordia, Arad, 2007
14. Florescu Dumitru A.P., Bucur Dan, Mrejeru Theodor, Pantea Marius, Martinescu Andreea, Manea Vasile, *Evaziunea fiscală*, Ed. Universul Juridic, București, 2013
15. Procuror dr. Ivan Gheorghe, procuror Ioniță Vasile, *Una dintre problematicile punerii în executare a mandatelor de supraveghere tehnică*, Revista Pro Lege, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, nr.1/2017

16. Conf. univ. dr. Golubenco Gheorghe, U.L.I.M., Drd. Neicuțescu Ovidiu, *Contribuția echipei complexe la valorificarea probelor în procesul penal*, Simpozionul Rolul și contribuția probelor criminalistice și medico-legale în stabilirea adevărului, Ed. Lucefărul, București, 2005,
17. Mateuț Gheorghică, *Libertatea aprecierii probelor. Limite*, Revista de drept penal. Nr.3, Iulie - Septembrie, București, 2004
18. Mazini V., *Tratato di diritto procesual penale*, Vol. III, Torino, 1931-1932
19. Neagu Ioan, *Drept procesual penal. Partea generală. Tratat*. Ed. Global Lex, București, 2004
20. Pantea Marius, *Investigarea criminalității economico-financiare*, vol I, Ed. Pro Universitaria, București, 2010
21. Pantea Marius, *Criminalitatea economico-financiară. Factor de risc la adresa securității naționale*, Revista Cuerntul Juridic, nr.4, 2011
22. General de brigadă Păun Ovidius, col. Bucur Nicolae, lt. col. Neda Haralambie, mr. Petrescu Luminița, mr. Camberea Aurel, cpt. Gheorgheci Florin, lt. Teodorescu Adrian, *Poliția Română 1990-1996*, Tipografia Inspectoratului General al Poliției, București, 1997
23. Pop Traian, *Drept procesual penal*, Vol. III, Ed. Tipografia Națională, Cluj, 1947
24. Pop Traian, *Curs de criminologie*, Cluj, 1928
25. Conf. univ. dr. Popa George Dorel, *Prevenirea și combaterea spălării banilor și criminalitatea economico-financiară*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Ed. Ministerului Afacerilor Interne, București, 2014
26. Predescu Ovidiu, Udriou Mihail, *Convenția europeană a drepturilor omului și dreptul procesual penal român*, Ed. C.H. Beck, București, 2007
27. Stancu Emilian, *Tratat de Criminalistică*, Ediția a VI-a, Revăzută, Ed. Universul Juridic, București, 2015, pag. 360
28. Stănoiu R.M., Dongoroz V., Kahane S., Antoniu G., Bulai C., Iliescu N., *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală*, vol. II, Partea specială, Ed. Academiei Române, București, 1976
29. Ștefan C.E., *Echipele comune de anchetă, instrument eficient de luptă împotriva criminalității organizate și a terorismului*, Revista Dreptul, nr.2/2009
30. Șaguna Dan Drosu, Jurj-Tudoran Remus, *Spălarea banilor. Elemente de teorie și practică judiciară*, Ed. C.H. Beck, București, 2013,
31. Tulbure Adrian Ștefan, *Martor. Incompatibilitate, scutiri*, Revista de drept penal, Anul XII, nr.2, aprilie-iunie, București, 2005

32. Teliceanu Viorel-Gabriel, *Rolul procurorului în procesul penal, în accepțiunea Noului Cod de procedură penală*, Revista de Investigare a Criminalității, nr.2/decembrie-iulie 2015, Ed. Universul Juridic
33. Teodoru Grigore, *Tratat de drept procesul penal*, Ed. Hamangiu, București, 2007
34. Udroi Mihail, *Procedură penală. Partea Generală. Sinteze și grile*, Ed. C.H. Beck, București, 2014
35. Dr. Văduva Nicolae, *Valoarea probantă a expertizei amprentelor genetice*, Revista de Drept Penal, Anul XI, nr.4, octombrie-decembrie, R.A. Monitorul Oficial, București, 2004
36. Voicu Costică, *Criminalitatea afacerilor*, Tipografia IGP, București, 1997
37. Voicu Costică, Marcoci Petrică-Mihail, Voicu Adriana Camelia, *Criminalitatea corporatistă, între criza economico-financiară și fraudă transnațională*, Curs universitar, Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2012
38. Voicu Costică, *Din arhiva Inspectoratului General al Poliției*, Revista de Investigare a Criminalității, nr.1/ianuarie-iunie 2015, Ed. Universul Juridic
39. Volonciu Nicolae, Uzlău Andreea Simona, Moroșanu Raluca, Văduva Victor, Atasiei Daniel, Ghigheci Cristinel, Voicu Corina, Tudor Georgiana, Gheorghe Teodor-Viorel, Chiriță Cătălin Mihai, *Noul Cod de procedură penală*, Ed. Hamangiu, București, 2014
40. Volonciu Nicolae, *Tratat de procedură penală. Parte generală. Vol. I*, Ed. Paideia, Ediția a III-a revizuită și adăugită

Jurisprudența Curții Constituționale a României

1. Decizia Curții Constituționale nr.171 din 23 mai 2001, publicată în Monitorul Oficial nr.387 din 16 iulie 2001
2. Decizia Curții Constituționale nr.866/28 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial nr.5 din 5.01.2007
3. Decizia Curții Constituționale nr.54 din 14 ianuarie 2009, publicată în Monitorul Oficial nr.42 din 23 ianuarie 2009
4. Decizia Curții Constituționale nr.962 din 25 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial nr.563 din 13 august 2009
5. Decizia Curții Constituționale nr.440 din 8 iulie 2014, publicată în Monitorul Oficial nr.653 din 4 septembrie 2014
6. Decizia Curții Constituționale nr.67 din 26 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial nr.185 din 18 martie 2015

7. Decizia Curții Constituționale nr.51 din 16 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial nr.190 din 14 martie 2016
8. Decizia Curții Constituționale nr.791 din 15 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial nr.140 din 23 februarie 2017
9. Decizia Curții Constituționale nr.244 din 6 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial nr.529 din 06.07.2017
10. Decizia Curții Constituționale nr.562 din 19 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial nr.837 din 23.10.2017
11. Decizia Curții Constituționale nr.22 din 18 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial nr.177 din 26 februarie 2018

Jurisprudența națională

1. I.C.C.J., Secția Penală, Decizia nr.10 din 7 ianuarie 2007, nepublicată
2. I.C.C.J., Secția Penală, Decizia nr.273 din 27 ianuarie 2010, nepublicată
3. I.C.C.J., Completul de 5 Judecători, Decizia nr.160 din 20 iunie 2012, nepublicată
4. I.C.C.J., Secția Penală, Încheierea nr.504 din 12 mai 2017, nepublicată
5. C.A.B., Secția Penală, Decizia Penală nr.1687/A din 10 decembrie 2015, nepublicată
6. Trib. Constanța, Secția Penală, Sentința Penală din data de 23 mai 2012, nepublicată
7. Jud. Constanța, Secția Penală, Sentința Penală nr.1188 din 15 noiembrie 2011, nepublicată
8. Jud. Constanța, Secția Penală, Încheierea nr.793 din 24 octombrie 2016, nepublicată
9. Jud. Constanța, Secția Penală, Încheiere nr.165 din 26 februarie 2018, nepublicată

Rechizitori

1. Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism – Serviciul Teritorial Constanța, rechizitoriu din data de 22 octombrie 2010, dosar nr.252/D/P/2009, nepublicat
2. Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism – Serviciul Teritorial Constanța, rechizitoriu din data de 20 octombrie 2008, dosar nr.7/D/P/2014, nepublicat
3. Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism – Serviciul Teritorial Constanța, rechizitoriu din data de 15 aprilie 2018, dosar nr.300/D/P/2013, nepublicat
4. Parchetul de pe lângă Tribunalul Constanța, rechizitoriu din data de 9 februarie 2012, dosar nr.681/P/2010, nepublicat

5. Parchetul de pe lângă Tribunalul Constanța, rechizitoriu din data de 19 aprilie 2016, dosar nr.941/P/2011, nepublicat
6. Parchetul de pe lângă Tribunalul Constanța, rechizitoriu din data de 19 iunie 2017, dosar nr.1199/P/2017, nepublicat
7. Parchetul de pe lângă Judecătoria Constanța, rechizitoriu din data de 19 aprilie 2016, dosar nr.941/P/2011, nepublicat

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

1. Cauza Irlanda c. Marii Britanii – 18 ianuarie 1978
2. Cauza Klass și alții c. Germaniei – 6 septembrie 1978
3. Cauza Sunday Times c. Marii Britanii – 26 aprilie 1979
4. Cauza Barbera, Messegue și Jabardo c. Spaniei – 6 decembrie 1988
5. Cauza Brogan și alții c. Regatului Unit – 29 noiembrie 1988
6. Cauza Olsson c. Suediei – 24 martie 1988
7. Cauza Huber c. Elveției – 23 octombrie 1990
8. Cauza Kruslin c. Franței – 24 aprilie 1990
9. Cauza Niemietz c. Allemagne – 16 decembrie 1992
10. Cauza Aksoy c. Turciei – 18 decembrie 1997
11. Cauza Vasilescu c. României – 23 mai 1998
12. Cauza Serves c. Franței – 24 mai 2000
13. Cauza Constantinescu c. României – 27 iunie 2000
14. Cauza Birutis ș.a. c. Lituaniei – 28 martie 2002
15. Cauza Societe Colas Est autres c. France – 16 aprilie 2002
16. Cauza Zigarella c. Italiei – 3 octombrie 2002
17. Cauza Rupa c. României – 14 decembrie 2004
18. Cauza Slimani c. Franța – 27 iulie 2004
19. Cauza Maszni c. României – 21 septembrie 2006
20. Cauza Dragotoniu și Militaru-Pidhorni c. României – 24 mai 2007
21. Cauza Dumitru Popescu c. României – 26 aprilie 2007
22. Cauza Calmanovici c. României – 1 iulie 2008
23. Cauza S. și Narper c. Marii Britanii – 4 decembrie 2008
24. Cauza Constantin și Stoian c. României – 29 septembrie 2009
25. Cauza Sergey Zolotuhkin c. Rusiei – 10 februarie 2009
26. Cauza Begu c. României – 15 martie 2011

27. Cauza Păvălache c. României, 18 octombrie 2011
28. Cauza Al-Khawaja și Tahery c. Marii Britanii – 15 decembrie 2011
29. Cauza Cășuneanu c. României – 16 aprilie 2013
30. Cauza Bălțeanu c. României – 16 iulie 2013
31. Cauza Flueraș c. României – 9 aprilie 2013
32. Cauza Hogeia c. României – 29 octombrie 2013
33. Cauza Pruteanu c. României – 3 februarie 2015
34. Cauza Corneliu Bîrsan și Gabriela Victoria Bîrsan c. României – 2 februarie 2016
35. Cauza Gutău c. României – 8 noiembrie 2016

Jurisprudența Curții Europene de Justiție a Uniunii Europene

1. CJUE Hotărârea Zoran Spasic, C-129/14 PPU, 27 mai 2014
2. CJUE Hotărârea C-398/12, 5 iunie 2014
3. CJUE Hotărârea Piotr Kossowski C-486/14, 29 iunie 2016
4. CJUE Hotărârea Francis Lanigan, C-237/15 PPU, 16 iulie 2015

Pagini web

www.ccr.ro

www.coe.int

www.just.ro

www.politiaromana.ro

www.revcurentjur.ro

www.scj.ro